198. Torstaina 4 päivänä helmikuuta 1999

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta 7691

Hallituksen esitys 82/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 38/1998 vp
Suuren valiokunnan mietintö 4/1998 vp
Lakialoite 23/1995 vp, 50/1997 vp, 81, 93/1998 vp
Toivomusaloite 233/1995 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi Ahvenanmaan itsehallintolain ja Ahvenanmaan maanhankintalain 17 §:n muuttamisesta 7710

Hallituksen esitys 147/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 12/1998 vp
Toivomusaloite 3/1995 vp, 2/1997 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 8 ja 9 §:n sekä käräjäoikeuslain 19 §:n muuttamisesta 7711

Hallituksen esitys 107/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 26/1998 vp
Lakialoite 7/1997 vp

4) Hallituksen esitys Bulgarian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 7711

Hallituksen esitys 270/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

5) Hallituksen esitys Filippiinien kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 7712

Hallituksen esitys 271/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

6) Hallituksen esitys Slovenian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 272/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

7) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Jordanian Hasemiittisen kuningaskunnan välisen Euro-Välimeri-assosiaatiosopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 279/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 76 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 281/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 69/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi verohallintolain 13 §:n muuttamisesta 7712

Hallituksen esitys 282/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 70/1998 vp

10) Hallituksen esitys henkilötietolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 7713

Hallituksen esitys 96/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 26/1998 vp

11) Hallituksen esitys laeiksi väestötietolain ja rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta 7714

Hallituksen esitys 192/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 27/1998 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

12) Lakialoite laiksi tuloverolain 8 §:n muuttamisesta ..... „

Lakialoite 172/1998 vp (Tuija Maaret Pykäläinen /vihr ym.)

13) Lakialoite laiksi tuloverolain 64 §:n muuttamisesta 7715

Lakialoite 173/1998 vp (Mari Kiviniemi / kesk ym.)

14) Lakialoite laiksi arestirangaistuksesta ..... „

Lakialoite 175/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

15) Lakialoite laiksi alkoholilain 58 §:n muuttamisesta 7717

Lakialoite 176/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

16) Lakialoite laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta 7719

Lakialoite 177/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

17) Lakialoite laiksi rikoslain 15 luvun 1 ja 9 §:n muuttamisesta 7720

Lakialoite 178/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

18) Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta ..... „

Lakialoite 179/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

19) Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun 6 §:n muuttamisesta ..... „

Lakialoite 180/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

20) Lakialoite laiksi rikoslain 16 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta ..... „

Lakialoite 181/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

21) Lakialoite laiksi rintamasotilastunnuksen myöntämisestä eräille Suomen sodan loppuvaiheessa asepalvelukseen kutsutuille ..... „

Lakialoite 182/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

22) Lakialoite laiksi ulosottomaksuista annetun lain muuttamisesta 7722

Lakialoite 183/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

23) Lakialoite laiksi Suomen Hallitusmuodon 2 §:n muuttamisesta ..... „

Lakialoite 184/1998 vp (Sulo Aittoniemi / kesk)

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aho, Ala-Nissilä, Aura, Hassi, Helle, Itälä, Jaakonsaari, Juurola, Kallis, Kanerva I., Karjalainen, Kuisma, Laitinen, Lapintie, Lekman, Lindroos, Markkula M., Mähö-

nen, Norrback, Ojala R., Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Rantanen, Räsänen, Tarkka, Tiuri, Vehkaoja, Vihriälä, Viitamies, Virtanen, Vokkolainen ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Pietikäinen M.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden perusteella ed. Viitamies sekä muun syyn perusteella edustajat Aho, Ala-Nissilä, Hassi, Helle, Itälä, Juurola, Kallis, I. Kanerva, Kuisma, Laitinen, Lapintie, Lindroos, Penttilä, M. Pietikäinen, Rantanen ja Tarkka,

tästä ja huomisesta päivästä sairauden perusteella ed. Vokkolainen, virkatehtävien perusteella ed. Jaakonsaari sekä muun syyn perusteella edustajat Aaltonen, Karjalainen, Mähönen, R. Ojala, Perho, Vehkaoja, Vihriälä ja Vuorensola sekä

tämän kuun 8 päivään sairauden perusteella ed. Virtanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 82/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 38/1998 vp
Suuren valiokunnan mietintö 4/1998 vp
Lakialoite 23/1995 vp, 50/1997 vp, 81, 93/1998 vp
Toivomusaloite 233/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Jo eilen asiasta keskusteltaessa kerroin, että vanha tilastotieteen professori Törnqvist 70-luvun alussa sanoi tupakasta, että se on intiaanin kosto valkoiselle miehelle. Hän laski, että intiaani kyllä johtaa tässä kostossa aika hyvin, kun intiaanit ovat tupakan avulla onnistuneet tappamaan valkoisia miehiä paljon enemmän kuin valkoiset miehet intiaaneja.

Mitä tästä esimerkistä opimme? Opimme sen, että ainakin tilastotieteilijät tiesivät jo 70-luvulla vuorenvarmasti, että tupakka aiheuttaa syöpää, ja osasivat aika tarkkaan myös estimoida, kuinka paljon se aiheuttaa. (Hälinää)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Anteeksi, ed. Soininvaara. Pyydän edustajia rauhoittumaan ja istumaan paikoilleen.

Puhuja: Kuten sanottu, jo 70-luvun alussa oli täysin selkeä tieto siitä, että tupakka aiheuttaa syöpää, keuhkosyöpää, ja kuinka paljon se sitä aiheuttaa. Siinä mielessä on mielenkiintoista, että juristit, ainakaan silloin kun he kokoontuvat oikeussaleissa, eivät tiedä tätä asiaa vieläkään.

Nyt meillä on joka tapauksessa tulossa sellainen mielenkiintoinen asia, että samalla kun oikeussaleissa keskustellaan siitä, aiheuttaako aktiivinen tupakointi syöpää, eduskunta joka tapauksessa säätää lain, että passiivinen tupakointi aiheuttaa syöpää. Katsotaan, miten oikeussaleissa sen jälkeen pärjätään aktiivisen tupakoinnin kanssa.

Arvoisa puhemies! Minä pidän erittäin ilahduttavana, että tämä laki tulee, tietysti myös henkilökohtaisista syistä, koska minulle tupakansavussa oleskeleminen on hyvin vaikeata. Tämä tulee ainakin minun elämänlaatuani suuresti parantamaan, kun tulee olemaan savuttomia ravintoloita. Sitten on todellakin merkittävä se seikka, että ravintolahenkilökunta ei tietenkään kokonaan välty tupakansavulta tämän takia, koska sinne jää tupakoitsijoiden alueet. Jonkun sielläkin täytyy tarjoilla.

Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että laki on niin tervetullut, jouduin tekemään tähän yhdessä monen muun sosiaalivaliokunnan jäsenen kanssa vastalauseen sen takia, että sosiaalivaliokunnan mietintö eräiltä osin ei kuitenkaan mielestäni ollut hyvä. Vastalause koskee neljää asiaa.

Ensinnäkin on kysymys tupakan julistamisesta syöpävaaralliseksi aineeksi. Tältä osin suuren valiokunnan mietintö on erittäin tyydyttävä ja jopa parempi kuin se ratkaisu, jota itse olin ajamassa. Itse olin ajamassa sitä, että valiokunta olisi tehnyt vain hyvin velvoittavan ponnen siitä, että asia valmistellaan. Nyt se menee vähän toista

kautta, kun annetaan vuosi aikaa korjata muu lainsäädäntö tämän toteamuksen mukaiseksi siten, että esimerkiksi työpaikkojen tupakkahuoneissa on sitten varmasti oikeus oleskella sen, joka siellä tupakoi.

Toinen asia koski tupakoimista baaritiskeillä ja pelitiloissa. Myös tältä osin suuri valiokunta on tehnyt hyvää työtä, enkä tältäkään kohdin tule vastalauseessa olevaa näkemystä toistamaan.

Kolmas asia vastalauseessa liittyi lain voimaantuloon. Esitin, että laki tulisi voimaan vasta maaliskuussa 2000 eikä 1 päivänä heinäkuuta 1999. Tähän muutosesitykseen on kehotus tullut asiaa valmistelleilta sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehiltä, jotka sanoivat, että kun lakia eduskunnassa käsiteltiin aika pitkään ja nimenomaan ensimmäisen vaiheen voimaantulo näin nopeasti tuottaa vaikeuksia, kun vieläkään ei tiedetä, mitä ravintoloiden oikein pitää siihen mennessä tehdä, ja että jos se toukokuun alkuun mennessä vaikka selviäisi, tulee sama ongelma ravintoloille kuin nyt tietokoneilla on vuosituhannen vaihteen välillä, että kaikki joutuvat tekemään muutostöitä yhtäaikaisesti, mikä totta kai erittäin paljon nostaa kustannuksia ja tuottaa suurta haittaa.

Se johtaa myös siihen, että silloin joudutaan hyväksymään se, että ravintolat tekevät sen, mitä siinä ajassa on mahdollista tehdä. Sitten kun ne ovat sen tehneet ja se on hyväksytty, laki ei siitä enää syvene. Kiireinen voimaantulo tavallaan saa aikaan sen, että tosiasiassa hyväksytään lepsumpia toimenpiteitä kuin muuten hyväksyttäisiin.

Sen takia, arvoisa puhemies, ehdotan, että laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000, ja totean, että tämä ehdotus nyt poikkeaa siitä, mitä on vastalauseessa, jossa ehdotettiin muutoksia myös myöhempiin voimaantuloaikoihin. Kun tätä on suuressa valiokunnassa niin sopuisasti käsitelty, niin ajattelin minäkin olla sopuisa ja tältä osin lieventää tätä vastaehdotusta.

Arvoisa puhemies! Sitten oli vastalauseessa vielä yksi vastaehdotus, joka koski kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia sekä ravintoloita, joissa on ohjelmatoimintaa. Tältä osin en tee ehdotuksia, koska ed. Kantalainen ilmeisesti on myös pyytänyt puheenvuoron, ja kun tämä ehdotus on enemmän siitä puolueesta lähtöisin, niin en siihen asiaan omassa esityksessäni puutu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että tupakka on kyllä hyvin merkillinen asia. Sehän lyhentää tupakoitsijoitten elinikää useilla vuosilla, saa aikaan, että he sairastelevat huomattavasti enemmän, heistä tulee satoja tuhansia markkoja enemmän terveydenhuoltokustannuksia ja suurin osa tupakoitsijoista haluaa päästä eroon tästä piinasta. Minä olen usein miettinyt, olisiko yksinkertaista, että kaikissa maissa tupakointi yhtenä tiettynä päivämääränä kielletään kokonaan. Pari viikkoa siinä kärvistellään, mutta on paljon helpompi tehdä tupakkalakko, kun kaikki muutkin sen tekevät samanaikaisesti.

Ed. M. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Valitettavasti en pystynyt eilen osallistumaan tähän keskusteluun ja nyt käytän puheenvuoron, jonka haluan tämän lain yhteydessä käyttää. Olen tätä tupakkalakia lähestynyt lähinnä ravintolatyöntekijöiden ja työsuojelun näkökulmasta, koska olen useita vuosia toiminut tarjoilijana ja viinikassana. Lain merkitys ravintolatyöntekijälle on suuri varsinkin nyt, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö päätti, että lakiin esitetään pykälää, jonka mukaan ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, huolimatta siitä, että suuressa valiokunnassa on tänään päätetty, että tulee siirtymäaika ja tämä tulisi voimaan 1.7.2000.

Tämä esitys on hyvin perusteltu. Esimerkiksi ravintola-alan työntekijöiden kuolleisuus ennen eläkeikää on keskimääräistä korkeampi. Syöpätapauksia ravintola-alalla on kaksinkertainen määrä muihin väestöryhmiin nähden, ja kun ravintola-ala on naisvaltainen — työntekijöistä yli 80 prosenttia on naisia — seuraa siitä, että työntekijöiden keskuudessa on vuosittain paljon raskauksia. Tupakansavun on osoitettu aiheuttavan odottavan äidin sikiölle vaaraa. Ei voi olla oikein, että äidin ammatinvalinta vaarantaa lapsen kehitystä.

Työterveyslaitos on myös tutkinut, että 84 prosenttia ravintolatyöntekijöistä altistuu pakkotupakointiin ja että ravintola-alalla naisilla on 3,4-kertainen keuhkosyövän ilmaantuvuus verrattuna muuhun väestöön keskimäärin. Tupakansavun sisällyttäminen syöpävaarallisten aineiden joukkoon mahdollistaa ravintolatyöntekijöiden terveyden säännöllisen seuraamisen sekä myös erityispäivärahan käytön, jos savutonta työtilaa ei pystytä järjestämään.

Jo vuonna 91 Työterveyslaitos on esittänyt, että tupakansavu otettaisiin syöpävaarallisten aineiden joukkoon. Myös eri maissa tehdyillä tutkimuksilla on osoitettu, että tupakka on syöpää aiheuttava aine. Olinkin vähän pettynyt, kun ministeri Huttu-Juntunen vastasi kirjalliseen ky-

symykseeni 12 päivänä tammikuuta, miksi tupakansavu ei ole syöpävaarallisten aineiden joukossa. Vastaus oli mielestäni ympäripyöreä. Ministeri toteaa, että kysymys siitä, pitäisikö tupakansavu lisätä syöpävaarallisten aineiden luetteloon, on monimutkainen. Työnantajille tulevat uudet velvoitteet voisivat olla kohtuuttomia, ja sosiaali- ja terveysministeriössä on työryhmä, joka selvittää tapaturma- ja ammattitautilainsäädäntöä. Yleensäkin kirjallisten kysymysten vastaukset voisivat olla mielestäni paremmin perusteltuja ja asiaan enemmän kantaa ottavia.

Tupakointikiellon on väitetty vaikuttavan ravintoloiden myyntiin ja näin ollen työpaikkojen menetykseen. Muun muassa USA:ssa tehdyn ravintoloiden tupakointikiellon vaikutuksia koskevan tutkimuksen mukaan tiukalla lailla ei ole ollut merkittävää vaikutusta ravintoloiden myyntiin. Tutkimuksen tulos on osoittanut, että New Yorkin ravintoloiden myynnit ovat nousseet 2 prosentilla lain voimaantulon jälkeen. Muualla kuin New Yorkin osavaltiossa, jossa tupakointilait eivät ole olleet niin tiukat, myynnit vähenivät jopa 4 prosentilla.

Lopuksi haluan kommentoida eduskuntauutisointia tupakkalain käsittelystä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kohdalla mielestäni uutisointi on ollut erittäin epätarkkaa varsinkin suuressa paikallisessa lehdessä siltä alueelta, jolta minäkin tulen. Sosialidemokraatit olivat asian käsittelyssä yhtä lukuun ottamatta samalla kannalla eli sitä mieltä, että tupakansavu on syöpävaarallista ainetta. Kaikki valiokunnan sosialidemokraatit olivat yhtä mieltä siitä, että tupakointi kielletään ravintolan tai muun ravitsemusliikkeen baaritiskillä ja pelitiloissa. Tähän nyt on tämän käsittelyn jälkeen tosiaan suuressa valiokunnassa tullut joitakin muutoksia, mutta haluan tämän nyt oikaista, koska tämä on ollut lehdessä ja mielestäni on oikein, että asiat kerrotaan niin kuin ne on tehty ja päätetty. Tupakkalain käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnan sosialidemokraatit ovat olleet aika yksimielisiä ja nähneet työntekijöiden työsuojelun ja terveyden merkityksen, kun tätä lakia on käsitelty.

Kokoomus hajosi valiokunnassa. Tästä asiasta ei kerrottu lehtiartikkelissa lainkaan. Kokoomuksessa oltiin tasan tarkkaan kahta mieltä asiasta, mutta onneksi äänin 10—7 järki ja työsuojelu voittivat. Toivon edelleen, että kun tätä asiaa käsitellään suuressa salissa ja tehdään päätös, päädytään ratkaisuun, jossa ravintolatyöntekijöiden työsuojelu nähdään tärkeänä ja sitä kautta saadaan hyvä lopputulos aikaiseksi.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin hallituksen esityksen perusteluista on hyvin nähty, tämä esitys lain muuttamisesta tupakoinnin vähentämiseksi ravintoloissa on todellakin perusteltu ja hyvin kannatettava. Täällä on useaan otteeseen todettu näkökulmat tähän, työsuojelu, asiakkaan suojelu ja vastaavat kysymykset, ja näin tulee ollakin. Lainsäädännön tavoitteena tulee olla, että henkilö ei työntekijänä eikä asiakkaana altistu tahtomattaan tupakansavulle.

Tähän asiaan liittyy todella myös moninaisia teknisiä ja taloudellisia kysymyksiä. Tässä mielessä valiokunnassa käydyssä keskustelussa nousi voimakkaasti esille, että asiassa tulisi edetä asteittain niin, että kohtuullisessa määrin eri näkökulmat huomioidaan. Näissä näkökulmissa tuli korostetusti esiin se, että täytyy nähdä myös elinkeinoelämän ja ravintola-alan mahdollisuus sopeuttaa hyvin nopealla aikataululla vaaditut toimenpiteet omiin toimintoihinsa.

Erityisesti yksi asia, joka nousi esille, oli kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tilat. On todettu, että joissakin tällaisissa tiloissa on oikeastaan varsin mahdotonta toteuttaa täysin lain tarkoittamia savuttomia tiloja, koska rakennusten julkisivuun on ehkä erittäin hankala suorittaa niitä muutoksia, mitä niihin tulisi tehdä. Tässä mielessä asia tulisikin toteuttaa sillä tavalla kuin vastalauseeseen on kirjattu.

Sen vuoksi ehdotan, että hieman muunnetusti vastalauseesta tulisi uusi 13 b §:

"Sen estämättä, mitä 13 §:n 2 momentissa säädetään, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus voi myöntää luvan, jonka nojalla 50 neliötä ja suuremmissa tarjoilutiloissa tupakoiville varataan 50 prosenttia suurempikin ala, jos tarjoilutilassa ei voida ehkäistä tupakansavun kulkeutumista alueelle, jolla tupakointi on kielletty, tarjoilutilan kulttuurihistoriallisen arvon vahingoittumatta. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus voi asettaa lupaan tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja."

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti hyväksyessään hallituksen esityksen n:o 116/1993 toimenpiteistä tupakoinnin vastustamiseksi annetuksi laiksi hallituksen selvittävän, olisiko ympäristön tupakansavu otettava vaarallisten aineiden luetteloon. Hallitus sittemmin kertomuksessaan eduskunnalle ilmoitti tieteellisen tutkimustyön tutkimusnäytön olevan riittävän ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuudesta. Tästä näytön riittävyydestä vallit-

see Suomessa ja muuallakin maailmassa laaja yksimielisyys.

Todettiin siis tupakansavu syöpävaaralliseksi, mutta mitään ei sitten tapahtunut eikä tehty. Ei hallitus pannut tupakkalakiinkaan mitään esitystä tai merkintää tupakansavun syöpävaarallisuudesta, vaikka normaalitilanteessa olisi ainakin pitänyt kansalaisia varoittaa, että se on syöpävaarallista.

Ympäristön tupakansavusta aiheutuu työntekijöille suurin mahdollinen työaltisteinen syöpävaara kaikissa niissä työtiloissa, joissa tupakointi on Suomessa sallittu. Vaara on vähintään yhtä suuri kuin bentseenille, arseenille ja asbestille altistumisesta aiheutuu. On yksinkertaisesti sanottu, että jos tähän saliin tulee joku ihminen ja heittää tänne ämpärillisen arseenia, bentseeniä tai asbestia, me sanomme, että hän on murhaaja, mutta jos hän heittää tänne ämpärillisen tupakansavua, sanomme, että se kuuluu kulttuuriin, vaikka sen sairausvaikutukset ovat aivan samat.

Tupakansavu aiheuttaa sitä hengittämään joutuvalle samanlaisen sairauskirjon kuin varsinainen tupakka tupakoitsijalle. Terveysvaara on kuitenkin vähäisempi kuin aktiivitupakoitsijalla. Esimerkiksi syövillä mitattuna aktiivisen tupakoitsijan syöpäriski on kahdeksan kertaa passiivitupakoitsijan riskiä suurempi. Aktiivisen tupakoitsijan riskinotto on kuitenkin tietoinen valinta, kun taas passiivisen tupakoitsijan riskinotto on muiden aiheuttamaa ja vastoin passiivitupakoitsijan tahtoa. Passiivitupakoitsijankin syöpäriski on kolmanneksen suurempi kuin puhdasta ilmaa hengittävän riski. Tupakkalain ympäristön tupakansavulta suojaamisen ydin on käsiteltävänä olevassa ravintolatupakkalaissakin ihmisen suojaaminen vastoin tahtoa tapahtuvalta terveydelle vaaralliselta tupakansavualtistukselta.

Tupakansavu aiheuttaa lukuisia sairauksia. Aktiivinen tupakointi lisää 70 prosentilla sepelvaltimotaudin ja sydäninfarktin riskiä. Pohjois-Karjala-projektin mukaan 15 prosenttia suomalaisten sepelvaltimotaudeista selittyy pelkällä tupakoinnilla. Tämä tarkoittaa 2 000—2 300 sydäninfarktia vuodessa.

Passiivinenkin tupakointi lisää 30 prosentilla sepelvaltimotaudin ja sydäninfarktin riskiä. Aktiivi- ja passiivitupakoitsijoiden välisen riskin ero on varsin pieni. Tämä selittyy sillä, että varsin pienikin tupakansavun määrä aiheuttaa maksimaalisen sairausriskin.

Ihmisen perusoikeus on tupakansavusta vapaa ilma. Vapaa ilma on nimenomaan perusoikeus, ja se pitää lailla turvata.

Mehän kaikki tiedämme, kuinka huolella esimerkiksi asbestin purkutöissä suojataan niin purkumiehet kuin muutkin läsnäolijat. Kun tutkittiin ja arvioitiin ympäristön tupakansavun aiheuttamaa syöpävaaraa tupakansavussa työskenteleville ennen työpaikkojen tupakointikieltoa, syöpävaara oli pahin mahdollinen eli vähintään yhtä suuri kuin bentseenin, arseenin ja asbestin aiheuttama syöpävaara.

Ravintolatyöntekijän altistuminen tupakansavulle on 6—8 kertaa suurempaa kuin muilla suomalaisilla työntekijöillä. Juuri julkaistun Työterveyslaitoksen tutkimuksen mukaan ravintolatyöntekijä altistuu pahimmillaan tupakansavumäärälle, joka vastaa nikotiinilla mitattuna puolta aktiivisen tupakoitsijan imemästä savumäärästä. Ei ole ihme, että ravintolatyöntekijät polttavat lähes kaksi kertaa niin paljon kuin muut suomalaiset. Kyseessä on mitä todennäköisimmin työperäinen nikotiiniriippuvuus. Tupakoimaton ravintolatyöntekijä hengittää ravintolan tupakansavua suuren määrän ja tulee siis nikotinistiksi. Tämä riippuvuus ilmenee tupakoimattoman tarjoilijan vapaapäivän päänsärkynä, levottomuutena, hikoiluna ja sydämen tykyttelynä. Oireet helpottuvat, kun hän piipahtaa työpaikalleen hengittämään savua.

Työterveyslaitoksen seurantatutkimuksissa suurten työpaikkojen ilman nikotiinipitoisuus aleni tupakkauudistuksen myötä vuonna 1995 tasolta 1,7 mikrogrammaa tasolle 0,3 mikrogrammaa eli merkittävästi alle tupakansavun hajukynnyksen. Uskon, että ravintoloissa tapahtuu samanlainen myönteinen muutos: ilma raikastuu, vaatteita ei tarvitse tuulettaa heti ravintolassa käynnin jälkeen, terveys paranee ja ihmiset viihtyvät ravintoloissa entistä paremmin.

Kemiallisten, kokeellisten ja epidemiologisten tutkimusten perusteella tupakansavun eri muotojen syöpävaarallisuus on yksiselitteisen selvää. Jo vuonna 1986 päätyivät niin Who, siis Maailman terveysjärjestö, Kansainvälinen syöväntutkimuskeskus, Yhdysvaltain kansallinen tutkimusneuvosto kuin Yhdysvaltain korkein lääkintäviranomainen Surgeon General, lääkintöhallitus, tutkimuksissaan ja selvityksissään siihen, että tupakansavu kaikissa muodoissa on syöpävaarallinen aine. Lisäksi vuonna 1992 Liittovaltion terveydensuojeluvirasto luokitteli ympäristön tupakansavun A-luokan eli pahimmaksi mahdolliseksi syöpävaaralliseksi aineeksi. Huolimatta tupakkateollisuuden nostamista monista oikeuskanteista päätöksen kumoamiseksi on päätös luokittelusta pitänyt.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa mietinnössään ympäristön tupakansavun luokittelemista samalla lailla syöpävaaralliseksi aineeksi ja syöpävaaran torjumista työturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen alemman asteisten säädösten ja määräysten nojalla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi ehdotusta tehdessään, että huolimatta varsin kattavasta tupakkalain terveyssuojasta, tupakkatiloja siivoavat ja huoltavat työntekijät, ravintolatyöntekijät ja eräät pientyöpaikkojen työntekijät altistuvat työssään ympäristön tupakansavulle. He altistuvat tupakansavulle pahemmin kuin suomalaiset työntekijät ennen nykyisiä työpaikkojen savuttomuussäännöksiä. Valiokunnan mielestä kyseessä on epäkohta, jolta ei yksinkertaisesti voi ummistaa silmiään.

Ennen kuin valiokunnan ehdotus julkistettiin, kertoivat jo eräät tahot peloistaan ja pelottelivat työsuojeluviranomaisten uhkilla. Näiden tahojen pelottelulauseena oli, että työsuojeluviranomaiset voivat sulkea ravintolan heti, kun työntekijät altistuvat työssään tupakansavulle. Kyseessä oli selvästi propaganda, sillä suomalainen työsuojelu toimii maltillisesti ja johdonmukaisesti.

Ensinnäkin työsuojelu on Suomessa työnantajan tehtävä ja velvollisuus. Työnantaja toteuttaa työsuojelua yhdessä työntekijöidensä kanssa. Työpaikan työsuojeluriskin arvioinnin ja työsuojelusuunnitelman valmistelevat työpaikan työsuojelupäällikkö työnantajan edustajana, työsuojeluvaltuutettu työntekijöiden edustajana, työnantajien ja työntekijöiden edustajista koostuva työsuojelutoimikunta ja työpaikan työterveyshuollon asiantuntijat yhdessä. Työnantaja vastaa tämän jälkeen suunnitelman täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Työsuojeluviranomaiset valvovat, että työnantaja huolehtii työntekijöidensä työsuojelusta niin, että suojelu on riittävää.

Työsuojeluongelmat ratkaistaan aina paikallisesti työsuojelutoimikunnassa. Työsuojeluviranomaiset puuttuvat asiaan vasta, jos työpaikan omat järjestelmät epäonnistuvat tai eivät toimi. Tällaisessakin tapauksessa työsuojeluviranomainen on ensin neuvoa ja apua antava asiantuntijaviranomainen. Jos tämä ei riitä, työsuojeluviranomainen voi asettaa määräaikoja epäkohtien korjaamiseen ja uhkasakkoja asioiden vauhdittamiseksi.

Viimeinen eikä ilmeisesti vielä koskaan Suomessa käytetty keino on työpaikan sulkeminen tai työnteon keskeyttäminen. Tällöin on kyseessä välittömästi henkeä uhkaava vaara ja työnantajan täydellinen haluttomuus torjua vaara. Ravintolaympäristön tupakansavu ei varmasti ole tällainen vaara. Ympäristön tupakansavualtistuksen torjuminen suomalaisilla työpaikoilla ja ravintoloissa on rauhanomaista yhteistoimin tapahtuvaa vaaran torjuntaa, ei avointa sotaa, niin kuin jollakin taholla on jo annettu ymmärtää.

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen tavoitteena on estää myös nuorten tupakointituotteiden saantia tehostamalla tupakan myyntikiellon valvontaa omavalvonnalla. Omavalvonta silloin, kun se sisäistetään aikuisten ja kaupan vastuuksi, laaduksi ja olemukseksi, voi olla onnistunut ja kannatettava ratkaisu asiaan. Omavalvonnan toimivuus ja teho on testattava seuraamalla omavalvonnan täytäntöönpanoa ja toteutumista. Omavalvontajärjestelmää ja sen valvontaa on myös syytä kehittää edelleen, ja malliksi sopisikin hyvin alkoholilain alkoholin myyntikiellon täytäntöönpanon valvontaa koskevat säädökset. Jo käytännön syistä tulisi tupakkatuotteiden ja alkoholin myyntikieltosäännösten ollakin identtiset.

On kohtuutonta, että lapsemme ja nuorisomme ajautuu tupakointikokeilussaan nikotiiniriippuvaisiksi, pysyviksi tupakoitsijoiksi iässä, jolloin ei olla vielä kypsiä päättämään oman terveyden tuhoamisesta. Tupakkalaki on yksi keskeinen väline ehkäistä lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamista. Toki lain ohella tarvitaan laajalti muita lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä tukevia toimenpiteitä.

Haluan vielä lopuksi todeta, että todellakin kokoomuksen edustajat valiokunnassa tässä asiassa jakautuivat kahtia. Mutta kun jokainen toteuttaa oikeaa totuuttaan, näin voi käydä, eikä siitä sen enempää. Haluan kuitenkin todeta, että kukaan kokoomuksen edustaja ei vastustanut lakia kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan muutamia yksityiskohtia.

Haluan vielä todeta, kun on esitetty, että kulttuurihistoriallisia rakennuksia suojataan ja sen takia pitäisi tupakointikielto kumota ja tupakansavu siellä sallia, niin minusta kulttuurihistorialliset rakennukset ovat niin arvokkaita, ettei niitä pitäisi turmella edes tupakansavulla.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara keskustelun ensimmäisessä puheenvuorossa totesi, että tupakka on surmannut enemmän eurooppalaisia kuin eurooppalaiset surmasivat intiaaneja. Mehän tiedämme, että Latinalaisessa Amerikassa, Pohjois-Amerikassa ja Karibian merellä tapahtui maailman historian suu-

rin tunnettu kansanmurha. Noin 40 miljoonaa ihmistä tuhottiin ja tuhoutui Kolumbuksen jälkeisen sadan vuoden aikana. Tähän nähden tupakan tämänkin ylittävä tappo- ja sairastamisvaikutus on todella mittava.

Haluaisin tuoda vielä ikään kuin lääketieteellisen näkökulman siinä mielessä, että tupakan vaikutuksia on sekä ikään kuin tietoisesti että myös varmasti tiedostamatta vähätelty. Syöpävaarallisuus on selvä asia. Tiedämme, että on kaksi keuhkosyöpätyyppiä, joista toinen on erinomaisen yleinen, runsaasti 90 prosenttia, toinen vastaavasti hyvin harvinainen. Tämä harvinainen laatu on sellainen, joka esiintyy ilman tupakansavun vaikutusta, näitä karsinogeeneja, mutta sitten tämä vallitseva syöpätyyppi ei esiinny koskaan ilman tupakan vaikutusta, joko aktiivisen tai passiivisen tupakoinnin vaikutusta.

Mutta ei ole niin, että ainoastaan keuhkosyöpä on tupakoinnin aikaansaamaa. Myös mahalaukunsyövän esiintyvyys kasvaa tupakoinnin mukana, haimasyövän esiintyvyys kasvaa, ja on todella niin, että syöpä ei kansanterveyden kannalta ole pahin tupakoinnin aikaansaama kielteinen terveysvaikutus, vaan nimenomaan sydän- ja verisuonitaudit ovat varmasti se kaikkein negatiivisin vaikutus. Tästä ed. Ihamäki jo ansiokkaasti puhui. Katkokävely, sydämen verisuoniston kalkkeutumisen nopeutuminen, niin kuin yleensäkin valtimokovettumistaudin esiintyminen liittyvät tupakointiin. Yliherkkyydet, keuhkosairaudet, krooninen keuhkoputkentulehdus, astma siitä osin seurauksena ovat tässä tautikirjossa mukana.

Sitten se, että se kohdistuu nuorisoon, tietysti on erinomaisen kielteinen asia, se, että on olemassa edelleen raskas mainoskoneisto, joka myös Suomessa toimii. Nämä nykyajan sankarit, Mika Häkkiset jne., heidän autonsa ovat liikkuvia tupakkamainoksia. Vaikuttaa siltä, että Mika ja hänen kollegansa istuvat tupakkalaatikoissa ja ajavat niillä. Näillä tietysti manipuloidaan nimenomaan nuorisoa käyttämään tupakkaa. Tämä nikotiiniriippuvuus saa jatkoa. Usein se on ensimmäinen porras, joka johtaa muiden riippuvuutta aikaansaavien päihteiden käyttöön. Myynti ja sen rajoitukset eivät ole hallinnassa myöskään.

Tämä lakiesitys on luonnollisesti hyvä. Aktiivinen tupakointi on joka tapauksessa asianomaisen päätösvallassa. Passiivinen tupakan vaikutuksen kohteena oleminen ei tätä ole. Näin ollen tämä laki on varsin osuva.

Tuossa vapaaehtoisessakin puolessa on muistettava manipulointi, indoktrinaatio, joka liittyy muun muassa mainitsemiini moottoriajoneuvojen kuljettamiskilpailuihin.

Kulttuurihistorialliset rakennukset täällä todella mainittiin. Ed. Kantalainen toi ne esiin. Niiden suojelun pitäisi kulkea terveyden suojelun edellä. Olen vakaasti kulttuurihistoriallisten arvojen puolesta ja totean, että niiden suojelu pitää toteuttaa niin, että myöskään, niin kuin ed. Ihamäki totesi, tupakansavu ei näitä tiloja tummenna.

Asia oli tänään suuressa valiokunnassa ja siellä äänestettiin, 23—2 taisi olla tulos. Ed. Jääskeläinen ja allekirjoittanut olivat alkuperäisen valiokunnan mietinnön takana. Huolimatta siitä, että tässä lakiesityksessä on myös suuren valiokunnan käsittelyn jälkeen varsin paljon substanssia ja positiivista asiaa mukana, näen, että alkuperäinen valiokunnan esitys olisi parempi. Sitä siis hiukan laimennettiin, ja sitten voimaantulosäännös edelleen oli muutoksen kohteena, niin kuin täällä tuli esille.

Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa oikea askel, positiivinen asia. Haluan asian valmistelusta kiittää myös omasta puolestani sosiaali- ja terveysvaliokuntaa.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Hallitus antoi tämän hyvän esityksen 5.6.1998. Esityksen tärkein asiahan on se, että osa ravintoloiden anniskelutiloista tulee savuttomiksi. Tässä on aikaa kulunut ja tupakkimiehet sanoisivat, että tupakkiakin aika paljon, ennen kuin päästiin tätä esitystä edes käsittelemään valiokunnassa, mutta onneksi on ehditty ja nyt ollaan tässä vaiheessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta — jota ed. Soininvaara kutsui sosiaalivaliokunnaksi, minä haluan tasapainon nimessä sanoa, että terveysvaliokunta — ryhtyi toimenpiteisiin eli ryhtyi terveysvaliokunnaksi, ja siellä parannettiin tätä esitystä hyvin oleellisesti. Me lisäsimme 11 a §:n, jossa todetaan, että ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan työterveyslakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

Miksi me uskalsimme tällaisen päätöksen tehdä? Kuultuamme asiantuntijoita, maan parhaita asiantuntijoita. Tupakansavun syöpävaarallisuuden puolesta todistivat valiokunnassa sosiaali- ja terveysministeriön ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan osasto, Työterveyslaitos, Kansanterveyslaitos ja Kata, joka on kemiallisten aineiden terveysvaaran arviointineuvosto. Vielä

sen jälkeen, kun olimme saaneet pykälät jo hyväksytyiksi valiokunnassa, saimme jälkijättöisesti Uudenmaan työsuojelupiirin ja Turun ja Porin työsuojelupiirin asiantuntijalausunnot, joissa myös todettiin, että päätös syöpävaarallisuudesta on oikea. Sama viesti tuli myös, aika odotetusti, jo ennen päätöstä Lääkäreiltä tupakointia vastaan, Tupakkapoliittiselta yhdistykseltä, Allergia- ja astmaliitolta, Keuhkovammaliitolta ja syöpäjärjestöiltä. Myös SAK ja HRHL eli Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liitto olivat samaa mieltä asiasta meidän kanssamme. Voi sanoa, että kyllä terveysvaliokunta kuuli asiantuntijoita ja teki sen mukaiset päätökset, terveyspoliittiset päätökset, joilla, niin kuin on kuultu, ei ole poliittista linjakkuutta, ja onneksi ei ole ollut.

Terveydenhoitajana olen tietysti vähän ihmetellyt tätä hitautta, koska jo edellisellä kerralla, kun tupakkalakia eduskunnassa neljä vuotta sitten käsiteltiin, tästä asiasta lausuttiin pontena ja tätä perättiin. Neljä vuotta kului, ja hallitus ei kuitenkaan jostakin syystä asiaa kirjannut pykäliin.

Tupakansavun syöpävaarallisuutta ei voi kiistää. Kun ajatellaan, että tupakansavussa on useita tuhansia aineosia ja noin 40 erilaista yhdistettä, joiden tieteellisin tutkimuksin on todettu aiheuttavan syöpää, niin jotenkin tuntuu, että näytöstä ei ole todellakaan puutetta.

Joissakin puheenvuoroissa, taisi olla juuri ed. Soininvaara, joka puhui passiivisesta tupakoinnista ja sen vaaroista. Monikaan ei ehkä tule ajatelleeksi, miksi passiivinen tupakointi on jopa vaarallisempaa kuin varsinainen tupakointi. Tupakassa on filtteri vain toisessa päässä, ja ihminen on niin huono kone, että vaikka kuinka vetelisi henkosia, niin tupakka palaa toisesta päästä vapaasti ja siitä leviää ilmaan näitä haitallisia aineita, jotka eivät suodatu tupakoitsijan keuhkojen kautta vaan tulevat suoraan ilmaan. Se on suurin syy, miksi passiivinen tupakointi on niin vaarallista.

Pirkka-lehdessä syöpäjärjestöjen pääsihteeri, lääkäri Liisa Elovainio totesi, ihan viimeisessä Pirkka-lehdessä, että passiivisesta tupakoinnista johtuva savualtistus on kolmanneksi suurin ehkäistävissä oleva kuolinsyy. Kyllä tässä kansanterveyden eteen ollaan hyvää työtä tekemässä.

Toinen muutos, mikä valiokunnassa tehtiin, oli asia, joka esimerkiksi Norjassa on jo järjestyksessä. Me lisäsimme 12 §:ään 6 kohdan, jossa todetaan, että ravintolan ja muun ravitsemusliikkeen baaritiskillä ja pelitilassa ei saa tupakoida. Tätä pykälää yhteistuumin hallituspuolueiden ja oppositiopuolueidenkin edustajien kanssa tarkennettiin ja lisättiin seuraavasti: "jollei kyseisessä tilassa työskentelevien työntekijöiden altistumista tupakansavulle voida muuten estää". Tämän on nyt suuri valiokunta tänään hyväksynyt. Tämä on varmasti ihan aiheellinen hyväksyntä, vaikka henkilökohtaisesti olin kyllä hyväksymässä jo tämän valiokunnassa kirjoitetun kohdan, mutta on tietysti näin, että joskus pitää tehdä kompromisseja, niin kuin teimme kompromissin senkin suhteen, että kun emme voimaantulossa halunneet muutoksia valiokunnassa vaan halusimme saattaa tämän lain voimaan niin kuin hallituksen esityksessä, niin tämän syöpävaarallisuuspykälän osalta olemme suostuneet siihen, että voimaantulo siirtyy vuodella vuoteen 2000. Tämä voitiin mielestäni hyväksyä sen tähden, että paljon tärkeämpi asia on periaatteellinen kysymys siitä, että se merkitään pykäliin, kuin se, onko se tämän vuoden heinäkuu vai seuraavan vuoden heinäkuu, periaate on niin paljon suurempi.

Syöpävaarallisuuden kirjaamisesta tähän pykälään on ollut erinomaisen vääriä tietoja, mitä kustannuksia se työnantajille aiheuttaa. On puhuttu miljardikustannuksista. Itse asiassa kustannukset liikkuvat jossakin miljoonassa. Tärkein syy, mistä nämä kustannukset nousevat työnantajille, on se, että kun ravintolatyöntekijöitä normaalisti tarkastetaan työterveystarkastuksessa viiden vuoden välein, katsotaan, mitä vuorotyö on heidän terveydelleen aiheuttanut ja mitä melu on aiheuttanut, tämän jälkeen heitä mahdollisesti tarkastetaan vähän useammin, kun katsotaan, mitä tupakansavu on aiheuttanut. Tutkitaan muutaman kerran vähän tiheämmin. On aivan selvää, oikeastaan sitä ei tarvitsisi edes sanoa, että jos näissä työterveystarkastuksissa huomataan varjostuma keuhkoissa ja se pystytään hoitamaan nopeasti kuntoon, ihminen terveeksi ja palauttamaan työelämään terveenä, kustannukset ovat varmasti työnantajalle huomattavasti huokeammat, kuin että työntekijä sairastuisi ja olisi sairaus edennyt niin pitkälle, että tulisi kysymykseen mahdollisesti eläköityminen.

Mielestäni on hyvä, että tämä laki tulee voimaan niin kuin hallitus on esittänyt. Toisenlainenkin esitys täällä on tehty. Mielestäni sille ei ole perusteluja sen tähden, että kesäkuusta saakka esitys on ollut eduskunnassa. Tähän on kyllä voitu varautua, ja luulen, että ravintoloitsijat ovat varautuneet siihen. Arvelen, että kyllä tämän kohta neljän vuoden hallituskauden aikana

on opittu siihen, että kylläpä yleensä ne esitykset, mitä on tehty, ovat läpi eduskunnassa menneet. Ei tämä nyt minään yllätyksenä voi tulla.

Rouva puhemies! Tämä on vasta alku. Meillä on noin 900 000 tupakoitsijaa Suomen maassa ja yli 4 000 000 ihmistä, jotka eivät tupakoi. Kun tämä laki on täydessä voimassaan, puolet tarjoilutiloista on savuttomia. Se ei ole vielä missään suhteessa tupakoivien kanssa. Tässä on vielä tekemistä. Sen tähden sosiaali- ja terveysvaliokunta ponnessaan toteaakin, että toimenpiteitä tupakoinnin vähentämiseksi jatkossakin tulee edelleen edistää. Se on yksi ponsi.

Toinen ponsi on se, että irtotupakan vero tulisi nostaa samalle tasolle muun tupakkaveron kanssa. Tämä on hyvin merkittävä kysymys, kun on puhe nuorista, jotka mahdollisesti aloittavat tupakoinnin. On hyvin trendikästä vastustaa huumeita, mutta on todettu, että irtotupakan kääriminen ja tupakan vetäminen voi olla helpompi askel siirtyä huumeiden käyttöön.

Kolmas ponsi, jonka eduskunta jo neljä vuotta sitten hyväksyi, on se, että tupakkaveron tuotosta tulisi 1 prosentti siirtää tai käyttää tupakoinnin aloittamisen estävään terveyskasvatukseen etenkin nuorille. Se on aiheellinen. Tätä asiaa on parannettu koko ajan. Tällä hetkellä tietääkseni 0,75 prosenttia tupakkaveron tuotosta käytetään tähän tarkoitukseen, mutta vielä on vähän matkaa Maailman terveysjärjestön 1 prosentin suositukseen.

Rouva puhemies! Hallitus on tehnyt erittäin hyvän esityksen, joka toivon mukaan mahdollisimman pian hyväksytään.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun on kuunnellut tätä tupakkalakikeskustelua, erityisesti eilen ja vähän aikaisemminkin, täällä eduskunnassa ja myös yleisessä keskustelussa, niin väistämättä mieleen on tullut sellainen vanha, hyvin köhnö juttu, jossa toinen kysyy toiselta: "Tiedätkö, mikä tämä näin on, joka meni tässä?" Toinen sanoo: "En minä tiedä." "En minäkään tiedä, mutta nyt se tulee takaisin." Vähän samanlaista, laidasta laitaan kulkemista tietämättä oikein, mistä puhutaan.

Tämä tupakkalaki on yhtä tunteita nostava kuin alkoholilakikin, samanlainen laki. Muistamme varsin hyvin, että kun alkoholilakia täällä käsiteltiin, sanoisin näin, että valtaosa tästä salista ei tiennyt, missä mennään, mitä ehdotetaan, mitä äänestetään. Ja alkoholilaki sisältää niin suuria munauksia pykäliensä kohdalta, että vielä tänä päivänäkään näihin kipeisiin asioihin ei ole oikein keskustelussa puututtu. Sama vaara on, ed. Rask, tässä tupakkalaissa. Kun tässä nyt kuuntelee, tässä on käyty suuressa valiokunnassa ja tässä on vastalauseita ja nyt täällä tulee vielä vastaehdotuksia, niin hetken kuluttua ei tiedetä enää, mistä täällä äänestetään, kun tämä asia ja juttu on niin sekava.

Minä en vastusta sitä, että ihmisiä suojataan tupakansavulta. Minä olen lopettanut kolme vuotta sitten tupakanpolton. En minä puhu tupakkamiesten puolesta sillä tavalla. Mutta minun mielestäni tätä asiaa pitäisi viedä eteenpäin kohtuudella eikä sillä tavalla kuin nyt esimerkiksi tämän lainsäädännön yhteydessä välittämättä ollenkaan niistä ihmisistä, jotka ammattinaan pitävät ravintolaa, tai ihmisistä, jotka tupakoivat ja jotka ovat tupakan orjia ja haluavat tupakoida ja sillä tavalla tietyissä paikoissakin ja näin.

Mutta minä en tähän itse tupakointiin ja sen haittoihin puutu sen enempää. Täällä on tietysti hyvin viisaita ihmisiä puhumaan, lääkäreitä ja muita, siitä asiasta. Minä olen lähinnä tässä asiassa kiinnittänyt huomioni taloudellisiin realiteetteihin, jotka ovat tietyllä tavalla esteenä tämän lain toteuttamisessa.

Minun mielestäni ravintoloitsijat monessakin tapauksessa pannaan kohtuuttomaan asemaan. Lyhyellä aikavälillä he joutuvat tekemään salirakenteisiin sellaisia muutoksia, jotka ovat hyvin kalliita. Mutta Suomessa on varmaan tuhansia tällaisia ravintoloita, jotka joutuvat tällaisen muutoksen tekemään. Tämä on ihan ilmaan heitetty ajatus. Saattaa olla 10 000. Minä en tiedä, mutta ei sillä ole niin suurta merkitystäkään.

Nämä ravintolat ovat kovin erilaisia. Niissä on pieniä, suuria, historiallisia, persoonallisia. Jokainen ravintolasali ja yksikkö on oma persoonallinen kokonaisuutensa. Nyt, kun näitä ravintoloita ruvetaan väliseinillä erottelemaan, saattaa olla, että sellainen ravintola, joka tänä päivänä on persoonallinen, hyvä ravintola, ei rakennetoimenpiteen jälkeen muistuta ravintolaa lainkaan. Kukaan ei sinne enää tule, koska se ei muistuta edes sitä hyvin suosittua ravintolaa, joka se oli aikaisemmin. Tällaisia mahdollisuuksia on hyvin paljon olemassa.

Ajatellaan esimerkiksi tuolla meidän kahvilassamme. Jos sinne lyödään lastulevyseinä väliin, jätetään sinne muutama pöytä taakse, ei se ole enää se sama eduskunnan kahvila, joka se on ollut tähän saakka. En minä ainakaan sinne tule, minä otan kotoa eväät ja kahvipannun ja keittelen kämpässä kahvit. En minä sinne viitsi tulla semmoiseen kottoseen, kun se on ollut tähän

saakka asti se, mitä minäkin olen 12 vuotta katsellut. Tätä minä yritän valottaa tässä, että tämä persoonallinen ympäristö muuttuu, joka on tarkkaan monta kertaa suunniteltu ravintolaa tehtäessä, että se on ihmisille viihtyisä, mutta ei se ole enää, kun siihen lyödään seinä keskelle.

Sitten on tietysti olemassa myös tarjoilullisiin toimenpiteisiin liittyvät ongelmat. Sellainen ravintola, joka on tehty tietyllä tarkoituksella, niin kuin nykyisin suunnitellaan, että tarjoilu pelaa ja toimii, ei se toimi enää siinä uudessa systeemissä, joka tämän jälkeen tulee käyttöön ja käytäntöön. Tässä on siis nämä asiat.

Sitten on kustannuskysymykset. Valtavan suuria kustannuksia tulee lyhyessä ajassa ravintoloitsijalle, jolla ei ehkä muutenkaan niin mahdottoman hyvin mene, ja riski sitten siitä, että asiakkaat kaikkoavat.

Enkä minä vastusta tupakkalakia sillä tavalla. Jos kansanterveydellisesti on välttämätöntä, niin tehtäköön sillä tavalla, mutta ei näin välinpitämättömästi ja kovalla kädellä eduskunnan toimesta. Tuolla ulkopuolella on paljon ihmisiä, jotka ajattelevat toisin kuin me täällä ja toisin kuin ne, jotka kovalla innolla puhuvat suuntaan tai toiseen. On paljon ihmisiä, jotka ajattelevat näistä asioista hiljaisesti ehkä eri lailla, mutta me emme tiedä niistä asioista.

Siitä huolimatta, rouva puhemies, tämä laki hyväksytään täällä toivottavasti. Kun äänestelemme täällä, me tiedämme, ja se on paljon puhemiehestä kiinni, millä tavalla hän meille onnettomille selvittää, missä kulloinkin ollaan menossa, ettei ole niin kuin alkoholilaissa, jolloin todella päätettiin asioista, mutta kukaan ei vielä seuraavana kesänäkään tiennyt, mitä oli äänestänyt ja mitä mieltä hän oli ollut. Toivottavasti tästä ei tule samanlainen sekamelska vaan saadaan niistä olemassa olevista aineksista, mitä meillä nyt on käytettävissä valiokunnan mietinnön ja toisaalta suuren valiokunnan mietinnön pohjalta, kohtuullinen kokonaisuus.

Minun mielestäni pienempi paha on tietysti tämä opposition — tai ei opposition, siellä on sekä oppositiosta että hallitusryhmistä — vastalause, mikä on tehty. Minun mielestäni se on hyvin järkevä ja varovaisesti etenevä. Mielestäni laki pitäisi hyväksyä tältä pohjalta kuin siinä on ehdotettu.

Siinäkin on jotakin valoa ja järkeä, mitä suuri valiokunta on tänään päättänyt nimenomaan pelitilojen ja baaritiskien osalta. Minun mielestäni on aivan järjetöntä, jos ehdottomasti baaritiskillä ja pelitiloissa kielletään tupakointi, koska tietyllä tavalla kuuluu monta kertaa siellä baaritiskillä ja nimenomaan pelitiloissa vetäistä pikku haiku siellä, kun katsotaan, vieläkö rappaan takaisin, jos sököä pelataan taikka jotakin tuollaista. Tämä asia on siinä hyvä, että siinä on otettu hiukan niin kuin järki käteen, mutta se on kovin vähän.

Minun mielestäni, jos sitä lakia olisi haluttu alkaa tehdä ja katsottu kaikkien osapuolten edut ja myöskin yhteiskunnallinen ja terveydellinen etu eikä olisi sekoitettu tällaiseen poliittiseen kiihkoon ja tunteiluun, niin siitä olisi saatu huomattavasti parempi kuin siitä nyt tulee. Mutta siihen on tietysti tyydyttävä, mitä täällä sitten äänestetään. En ole mikään jyrkkä hyökkääjä tätä vastaan, mutta näen vain siinä nämä realiteetit ja nämä haitat, mitä siinä on. Järki pitäisi olla kädessä, kun yleensä tehdään yhteiskunnassa lakeja, jotka koskevat suurta määrää ihmisiä.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamaan näkökohtaan, minkä ed. Aittoniemi toi esiin.

Ensiksi totean sen, että olen 45 vuotta tupakoinut elämästäni ja vielä se paha pannahinen jatkuu edelleenkin. Mutta olisin todennut kustannuskysymyksistä sen, että olen kuullut asiantuntijoilta, että ravintolat tekevät remontteja jo nykyisessä tyypissään ollen, eli kun kaikkialla voi melkein polttaa jne. Noin 4—5 vuoden periodin jälkeen tehdään täysremontti. Se on melko yleinen suuntaus ollut jo pitkän aikaa.

Toinen asia. Yhdyn suuren valiokunnan esitykseen, että 12 §:n 2 momentin 6 kohtaa muutetaan hieman lievempään muotoon, koska eilisessä keskustelussa tuli esiin muun muassa se, että monesti pelitilat ja baaritiskit saattavat olla ulkotiloissa kesällä ja lakia ahtaasti tulkiten tämä versio, mikä tässä aikaisemmin oli, olisi kieltänyt tupakoinnin mahdollisesti sielläkin. Tosin se olisi mennyt silloin jo aika lailla laveaan tulkintaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ihan lyhyesti totean: Ed. Vähänäkin puheenvuoro ei ollut kovin arvosteleva minuun nähden. Hänhän on fiksu ja viisas mies, niin kuin olen moneen kertaan sanonut. Hän ymmärtää tosiseikat. Mutta ei näissä remonteissa, jotka tehdään ravintolaan muutaman vuoden välein — niin kuin joku eilen illalla sanoi, että tehdään vuosittain, mutta muutaman vuoden välein — ei niissä tehdä rakenteellisia remontteja. Se on vähän fiksausta ja putsausta. Nämä asiat ovat, niin kuin sanoin, sellaisia, jotka muuttavat

miljöötä ja ovat kustannuksellisesti hirveän kalliita.

Esitän esimerkin siitä, miten jokin miljöö on tärkeä ravintolalle. Lahdessa oli aikanaan sellainen kuin Kauppahotelli, joku tietää, Lahden Öljymäki, vanha Kauppahotelli, joka oli vähän huonossa maineessakin mutta kaikki sinne vain menivät tanssia ryskyttelemään. Se joutui sitten lähtemään pois siitä vanhasta talosta ja tekemään uuden Grand Hotelin, Kauppahotellin, ja oli suuri huoli, miten he saavat sen asiakasporukan, joka oli valtavan suuri ja hyvä asiakaspiiri, siirtymään. Hyvin tarkkaan jokaista värivivahdetta myöten suunniteltiin kaikki nämä salit, että ne olisivat olleet samanlaiset siellä, ja he onnistuivat siinä sen takia, että kun asiakkaat menivät, he sanoivat, että tämä on melkein kuin olisi siinä vanhassa paikassa, jossa on kymmenet vuodet käyty. Mutta jos se olisi tehty toisin, se porukka olisi kaikonnut ja kaikkoavat myös hyvin helposti, jos lähdetään suosittua ravintolaa rakenteiltaan kovin paljon muuttamaan.

Ed. Viljamaa: Arvoisa rouva puhemies! Lyhykäisesti mutta puhujakorokkeelta, koska eilen olen jo pitänyt mielestäni riittävän pitkän puhesaarnan tästä asiasta, joka on terveyspoliittinen mitä suurimmassa määrin ja johon erityisesti työsuojelullinen näkökulma kytkeytyy.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta sai lisättyä sen, että tupakka on syöpävaarallinen aine. Sitähän ei tutkimuksissa kukaan kiistä, mutta se on nyt tulossa myös lakiin. Sillä on erittäin suuri merkitys naisvaltaiselle ravintolatyöntekijäjoukolle. Tällä perusteella he saavat erityisäitiysrahan ja voivat aientaa äitiyslomaansa ja siten suojata tulevaa lasta. Se on minusta tämän syöpävaaralliseksi aineeksi luokittelun tärkein näkökulma. Miten se sitten käytännössä toteutetaan, että savu ei kulkeudu, ei työntekijöiden hengitettäväksi eikä niiden ravintola-asiakkaiden, jotka haluavat savuttomat tilat, siinä varmasti löytyy nykytekniikassa monia mahdollisuuksia, monia keinoja, ja voidaan vanha miljöö säilyttää taikka sitten rakentaa uusi houkuttavampi.

Ed. Aittoniemen puheenvuoroa kuunnellessa tuli mieleen, että jos on niin urautunut tupakanpolttaja, että sen pitää aina tapahtua baaritiskillä, voidaanhan tupakanpolttajille rakentaa baaritiskin näköinen paikka, jossa he voivat tupakoida ja jossa ei henkilökunta joudu olemaan, mutta se on sitten tupakkapaikka. Useat ongelmat, mitä täällä esitetään, ovat ihan tehtyjä juttuja, jos näin nyt voisi sanoa.

On hyvä, että laki tulee voimaan jo heinäkuussa, koska on kuitenkin mahdollisuus porrastetusti toteuttaa eri vaihtoehdot. Joka tapauksessa on ollut tiedossa, että laki tulee, ja ravintoloitsijat, niin kuin monet edustajat ovat sanoneet, tekevät remontteja useasti. Suuremmat rakenteelliset remontit voidaan jättää myöhemmäksi. Uskon, että myös eduskunnan kahvilan kohdalla voitaisiin löytää, jos haluttaisiin, aivan tähän arkkitehtuuriin sopivia ratkaisuja.

Se, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tilat halutaan pitää savutiloina, on minusta aika ikävä ehdotus. Sehän ei mennyt läpi suuren valiokunnan kompromississakaan, enkä näe sille todellakaan mitään perusteita. Päinvastoin sellaisten arvokkaiden paikkojen tulisi miettiä liikeideaansa vähän uudelta pohjalta.

Tähän hallituksen esitykseen sisältyy eräs probleema ja kun sanoin, että tämä on lähinnä terveyden ja työsuojelun näkökulmasta tehty laki, niin se probleema kohdistuu nimenomaan henkilökuntaan, joka työskentelee alle 50 neliön ravintoloissa, koska niitä ei edellytetä tekemään muutostöitä. Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liitto esittikin omassa kannanotossaan, että he olisivat halunneet lakiin otettavaksi määräyksiä tehokkaan ilmastoinnin järjestämisestä tiloihin, joissa tupakoidaan, ja että ilmastointimääräysten tulee koskea sekä alle 50 että yli 50 neliömetrin ravintolatiloja. Eli he eivät vaadi niin pieniin tiloihin mitään väliseinäratkaisuja mutta tehokkaammalla ilmastoinnilla tilanteen korjaamista.

Työntekijöiden näkökulma oli myös tämä asia, että tupakanpoltto baaritiskillä tulee kieltää, ja tämän tulisi koskea myös alle 50 neliömetrin ravintolatiloja. Käytännön työntekijän näkökulmasta se on pahin paikka, ja niin se varmasti onkin. Ei tupakoitsijakaan halua olla koko aikaa tilanteessa, jossa joku puhaltelee silmille savua.

Kun nyt suuri valiokunta on esittänyt kompromissia myös tähän kohtaan, baaritiskien ja pelitilojen savuttomuus, niin mielestäni tulisi hyvin tarkasti seurata sitten käytännön toteutuksia tekstistä "jollei kyseisessä tilassa työskentelevien työntekijöiden altistumista tupakansavulle voida muuten estää." Ennakoin, että hieman vaikeuksia tulee käytännössä soveltaa asiaa. Norjassa on täysin onnistunut savuttomat baaritiskit, joita on ollut jo pari vuotta, joten olisimme voineet uskaltaa tätä kokeilla, mutta hyvä näinkin, että ne on kuitenkin mainittu erityispisteinä. Sitähän ei hallituksen lakiesityksessä ollut, mutta nyt tämä on askel eteenpäin.

Ylipäänsäkin näin kaiketi pitää monissa asioissa edetä, että ei esimerkiksi loppusatamaan mennä hetkessä vaan askel kerrallaan eteenpäin. Tupakoinnin kohdalla on osattu ottaa näitä askelia siitä lähtien, kun tupakkalaki säädettiin 70-luvun loppupuolella: vuonna 94 sitä tiukennettiin ja nyt teemme tätä muutosta. Eikä se tarkoita sitä, etteivätkö ihmiset saa tupakoida. Heidän pitää vain vähän tarkemmin harkita, missä tupakoivat.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Tupakan käyttöä ja tupakoinnin haittoja lähdettiin vähentämään 1976 annetulla lailla. Näin jälkeenpäin on mahdotonta arvioida, mikä vaikutus silloisella lailla oli. Joka tapauksessa uskon, että sillä oli myönteinen vaikutus kansanterveyden kannalta.

Kun 1994 muistaakseni esittelin tupakkalain kiristystä valtioneuvostosta, silloin kyseessä ja tavoitteena oli työpaikkojen ja julkisten tilojen savuttomuus. Sain tästä alkuun kahdenlaista palautetta. Osa suomalaisista oli erittäin tyytyväisiä siihen, että tämmöinen lakiesitys annettiin, ja osa oli luonnollisesti jyrkästi vastaan. Mieluisaa on sitten oikeastaan näin jälkeenpäin todeta, että tuolloinen toimenpide on sitten tullut lähestulkoon kaikkien suomalaisten hyväksymäksi. Jos tietoni ovat oikeat, 92 prosenttia suomalaisista on nyt sitä mieltä, että nuo toimenpiteet olivat oikeita.

Jo silloin keskusteltiin, mitä tehtäisiin ravintoloitten suhteen. Ministeriössä muistan virkamiesten kanssa käyneeni pitkiä keskusteluja ja niissä keskusteluissa kyselin muiden maiden käytäntöä. Silloin minulle kerrottiin, että Euroopan maista Ranskassa tupakointi ravintoloissa on kielletty mutta seuraukset tästä laista ovat olleet hyvin eriskummalliset. Ranskalaiset eivät ole juuri välittäneet tästä lain kohdasta, vaan tupakoivat ravintoloissa edelleen. Sen vuoksi katsoin, että silloin ei ollut tarkoituksenmukaista lähteä ravintoloitten suhteen vielä liikkeelle. Mutta olin hyvin iloinen, että eduskunta ponnessaan tavallaan patisti tulevaa hallitusta, lakihan tuli voimaan 1995, toimenpiteisiin, jotka ulottuisivat muutamiin tärkeisiin tupakointia rajoittaviin seikkoihin.

Nyt annettu lain tiukennus on tavoitteiltaan oikea. Mielestäni juuri näin suunta on pitänyt valita. Sanon tämän sekä lääkärinä että varmasti laajan yleisön mielipidettä tulkitsevana kansanedustajana, onhan tupakasta kiistattomat terveydelliset haitat. Erityisesti tuli ottaa tarkastelun alle myös työntekijöiden asema tupakansavussa passiivisina tupakoitsijoina.

Merkillistä on sen sijaan se, että sosiaali- ja terveysministeriö ei ole liikahtanut tupakan syöpävaarallisuusasiassa juuri ollenkaan. Vähän ihmettelen, minne ovat hävinneet tai jääneet ne virkamiehet, jotka eivät ole saaneet tätä asiaa esille. Tulkitsen tämän niin, että poliittista tahtoa ei ole ollut ja asia on jäänyt käsittelemättä. Se on siis hallituksen vika, niin kuin monet muutkin asiat.

Olen tätä lakiesitystä nyt ollut valmistelemassa suuren valiokunnan jäsenenä. En ole siihen voinut vaikuttaa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Uskon, että suuressa valiokunnassa tehdyt korjausliikkeet mietintöön ovat täysin perusteltuja, ja muutosten puolesta olen ollut äänestämässä.

Siellä erityisesti tulee tarkasteltavaksi, miten tupakkalain tiukennus suhtautuu muuhun jo olemassa olevaan lainsäädäntöön. Nimenomaan tupakan syöpävaarallisuuden takia asia ei ole ongelmaton, mutta olen aivan varma, että se voidaan nyt reilun vuoden aikana hoitaa niin, että asiasta tulee hyvä kokonaisuus. Näin ollen voi odottaa, että aika antaa lainsäädännön kannalta vain etuja nimenomaan paremman päätöksenteon suuntaan.

Minua on jossain määrin mietityttänyt, mikä on tämän kiireen motiivi, millä laki tulee panna täytäntöön. Erityisesti ravintoloille tulevat kustannukset välttämättömistä korjauksista, joita tupakkalaki edellyttää, eivät ole aivan vaatimaton markkamäärä tässä yrityskentässä. Erityisesti olen ed. Aittoniemen tapaan huolissani niistä yksityisyrittäjistä, jotka ovat ehkä juuri hiljattain tehneet ravintoloissaan remontteja ja jotka joutuvat investoimaan nyt uudelleen korjaustoimenpiteisiin.

Luulen, että suuret ravintolaketjut voivat nämä muutokset tehdä suuremmitta ongelmitta. Juuri hyvä näin, koska suurilta ravintolaketjuilta olisi paljon opittavaa ja malliksi otettavaa, miten nämä parannukset tulisi tehdä. Pelkään, jos näitä muutoksia pakotetaan tekemään nyt kiireellä ja huonolla valmistelulla, että näille ravintoloille tulee kaksin- jopa kolminkertaiset kustannukset, kun ensimmäinen yritys ei onnistu. Siinä mielessä ed. Soininvaaran esitys on todella mielenkiintoinen, että koko tupakkalain voimaantulo toteutettaisiin 1.3.2000, jolloin olisi aikaa valmistautua korjaustoimenpiteisiin.

Tähän lainsäädäntöön jää tietysti ongelmia, niin kuin tiedämme moniin lainsäädäntöihin jää-

vän. Hyvin ihmeelliseltä tuntuu, millä tavoin niiden työntekijöiden kannalta, jotka työskentelevät alle 50 neliön ravintoloissa, perustellaan, että nämä toimenpiteet eivät heitä koske ja työntekijät joutuvat tekemään työtään savuisessa ympäristössä. Minulla on sellainen käsitys, että mitä pienempi tila, sitä enemmän savua siellä mahdollisesti on. Tämä asia on vielä hoitamatta, ja sen suhteen tulee tehdä riittävät lainsäädännölliset toimenpiteet jatkossa.

Kaiken kaikkiaan kokonaisuus on mielestäni hyvä ja näyttää juuri tällä hetkellä menevän oikeassa mittasuhteessa läpi. Oma puheenvuoroni on peräänkuuluttanut vain suhteellisuudentajua lain voimaanpanon suhteen. Siinä sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistön kanta on mielestäni ollut hieman kiireinen. Ehkä sillä on haettu tuloksia, jotka odottaessaan muutaman kuukauden eivät nimenomaan kansanterveyden kannalta ole mitenkään vaarallisia.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Heti aluksi toteaisin ed. Huuhtasen puheenvuoroon viitaten, että mielestäni puheessanne oli hieman ristiriitaa siinä suhteessa, että puheenvuoronne alussa olitte huolissanne siitä, että tämä hallitus ei ole vienyt tupakka-asiaa riittävästi eteenpäin ja jopa totesitte, että asiaan ei ole ollut riittävästi poliittista halua, ihan kuin tämä hallitus ei olisi kokenut riittävästi poliittista vastuuta tässä asiassa. Ristiriita tuli siitä, että keskustelun kuluessa kävi ilmi se seikka, että olisitte kuitenkin valmis lykkäämään lakiesityksen voimaantuloa ja että erityisen huolissanne olitte siitä, että ravintolat eivät ehdi sopeutua tilanteeseen. Sitten voin vielä todeta sen, että esimerkiksi teidän ryhmänne sosiaalivaliokunnassa yksimielisesti vastusti muun muassa erittäin keskeistä uudistusta, minkä valiokunta teki, eli että tupakansavu laitettaisiin syöpävaarallisten aineiden luetteloon. Puheessanne oli erittäin suuri ristiriita.

Mutta, rouva puhemies, asiaan. Keskustelussa on minusta käynyt hyvin selkeästi ilmi se, miten tärkeä tämä lakiesitys on. Lakiesityksen lähetekeskustelussa käytin perusteellisen puheenvuoron siitä, miten tärkeää on se johdonmukaisuus, jolla todella olemme jatkaneet edellisen hallituksen antamaa hyvin tärkeää tupakkalakia ja sen eteenpäin viemistä näillä monilla eri tasoilla ja tahoilla, joista meillä jo on riittävästi tietoa, näyttöä, kokemusta, tutkimusta. Tällä tavalla lakiesitys on johdonmukainen seuraus, aikaansaannos, edelliselle tupakkalaille, joka myös oli hyvin vaikea asia mutta joka yhtä kaikki saatiin läpi. Tämä on nyt oivallinen ja erinomainen jatko vuonna 95 voimaan tulleelle tupakkalakiesitykselle.

Erityisen tyytyväinen olen sosiaalivaliokunnan käsittelystä, erittäin huolellisesta asiantuntijoiden kuulemisesta ja siitä, että asiantuntijoiden kuulemisessa tuli esille erittäin tärkeitä asioita: tutkimustietoa, täsmällistä tietoa siitä, mikä meillä tällä hetkellä tässä maassa on tilanne tupakoimisen suhteen, vaarojen suhteen jne.

Tyytyväisyyttä tietysti lisäsi se, että valiokunta rohkeasti, ennakkoluulottomasti tarttui siihen asiaan, mikä on terveyspoliittiselta kannalta käsitykseni mukaan tärkein asia, eli siihen, että tupakansavu esitettiin mietinnössä kuuluvaksi syöpävaarallisten aineiden joukkoon. Samoin tarttui siihen, että ravintoloiden baaritiskit ja pelitilat olisi otettu välittömästi savuttomiksi tiloiksi. Minusta valiokunta täytti tehtävänsä mallikkaasti ja juuri sillä tavalla kuin valiokunnan täytyy työhönsä tarttua silloin, kun sillä on riittävää ja asiallista pohjaa työnsä taustaksi. Tämä tästä.

Kuten esille on tullut ja kuten kaikki tiedämme, suuri valiokunta käsitteli sosiaalivaliokunnan ansiokkaita esityksiä, ja näin meillä on edessämme niin sanottu kompromissi. Voin omasta puolestani todeta, että olisin ollut valmis hyväksymään sosiaalivaliokunnan ehdotuksen ilman muuta, mutta ei tämä kompromissikaan hassumpi asia ole. Tässä on voimaantuloa siirretty. Yhtä kaikki, nyt nämä tärkeät asiat — tupakansavun syöpävaarallisena aineena ja baaritiski- ja pelitila-asian — olemme saaneet pykälätasolle suuren valiokunnan esityksen mukaisesti, ja tätä minusta tietysti pitää tervehtiä ilolla. Yhtä kaikki, olemme menneet erinomaisesti tässä asiassa eteenpäin.

Rouva puhemies! Puutun joihinkin asioihin, joita on tullut tämän päivän keskustelussa esille.

Kuten totesin, tupakan terveyshaitoista ei enää meillä kellään ole minkäänlaista epäselvyyttä. (Ed. Aittoniemi: Aika paljon!) — Lähinnä ed. Aittoniemelle haluaisin todeta sen tosiasian, että tupakoinnista aiheutuvat sairaudet eivät syrji ketään. Tupakoinnin seurauksena syntyvät syöpä-, sydän- ja hengityselinten sairaudet tappavat noin joka toisen tupakoijan riippumatta siitä, onko tupakoija mies vai nainen. Se on tasaarvoa ja selvää faktaa. Siinä tupakka savuineen korjaa satoaan tasapuolisesti.

Joissakin puheenvuoroissa ja myös lähetekeskustelussa, niin kuin myös valiokunnan lausunnossa ja erityisesti julkisessa sanassa, on käsitelty hyvin myötämielisesti ravintoloiden omistajien

lausuntoja siitä, mitä haittoja ravintoloitsijoille aiheutuu. Edellinen puhuja, ed. Huuhtanen, viittasi myös tähän. Varmasti näin on, että kaikki ei käy käden käänteessä, ja näihinkin asioihin tietysti pitää kiinnittää huomiota, mutta toteaisin kyllä, että kun on näin tärkeästä asiasta kysymys, katsoisin, että negatiivisten seurausten esille tuominen siinä mitassa, mitä niitä on esiin tuotu, on varsin pitkälti tarkoitushakuista.

Ed. Ihamäki varsin ansiokkaassa puheessaan totesi, että Suomessa työsuojelu on työnantajan eikä työsuojeluviranomaisten velvoite. Käytännössä työsuojelu on työpaikan omaa toimintaa, johon osallistuvat monipuolisesti eri henkilöstöryhmistä kootut asiantuntijat ja edustajat.

Vielä ravintoloitsijoitten suhtautumisesta, mitä erityisesti julkisessa sanassa on spekuloitu. Meitähän on peloteltu suurilla kustannuksilla, ja kyllä asia näinkin on. Tämä on todella vain puolitotuus. Suuri osa ravintoloitsijoista selviää asiasta tilojen oikealla sijoittelulla, ilmastoinnin säädöillä ja, tuntuupa siltä, aika vähäisillä rakenneratkaisuilla. Suurempia rakenteellisia korjauksia varten on siirtymäaika, erivapauksia jne. On selvää, että varmasti suuret rakenteelliset ratkaisut tehdään peruskorjausten yhteydessä.

Haluaisin todeta sen, että lakiesityksellä kaiken kaikkiaan olemme tekemässä hyvin suurta ja periaatteellisesti tärkeätä terveysratkaisua. Sanoisinpa näin, että tämä on tämän eduskunnan aikana ehkä suurimpia terveyspoliittisia ratkaisuja, kauaskantoisimpia ratkaisuja. Siitä syystä tästä voi todella olla iloinen.

Rouva puhemies! Kotoisia ongelmiamme olemme näinkin mallikkaasti ratkaisemassa, ja nythän itse asiassa meidän suureksi huoleksemme jää vain se, että valvomme lain toimeenpanoa ja sitä, mitenkä tämä käytännössä toteutuu. Halusin tässä yhteydessä kuitenkin viitata siihen, että yhtä kaikki meidän pitää kantaa vastuumme omalta osaltamme myös koko globaalisesta tilanteesta, mikä tupakoinnin kohdalla maailmassa on. Siihen liittyy paljon paljon asioita: markkinointi, raha, häikäilemättömyys, kaikki tällaiset kielteiset elementit, millä maailman kansalaisia ja erityisesti naisia ja nuoria yritetään saada tupakoinnin pauloihin.

Toteaisin, että Pariisissa pidettiin syksyllä suuri konferenssi naisten tupakoinnista ja siellä todettiin, että naisten tupakoinnin lisääntyminen on suurin uhka naisten terveydelle tällä hetkellä niin Euroopassa kuin muissakin maanosissa. Tämän kehityksen estämiseksi meidän tulee tehdä kaikkemme, koska meillä on tätä tietoutta. Meillä on erittäin hyviä tutkimuksia tästä asiasta. Meillä on asiantuntemusta. Meillä on nyt kokemusta tupakkalaista ja sen seurauksista. Ja niin kuin täällä on yksissä tuumin todettu, tupakkalaki on ollut erittäin hyvä. Tuskin sitä monetkaan enää vastustavat. Naisten tupakoinnin vähentämiseksi toivoisin, että meidän maamme voisi antaa panoksensa, koska naiset ovat tupakkatuotteiden markkinoinnin kohteena globaalisesti tällä hetkellä ja erityisesti kohteena ovat suojattomat kehitysmaat.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtanen väitti, että puheenvuoroni oli ristiriitainen. En vieläkään ymmärrä, miten hän asian näin ymmärsi. Minun syytökseni kohteena oli nimenomaan hallituksen suhtautuminen tupakan syöpävaarallisuuteen. Nyt en muista, kuka edustajista käytti puheenvuoron kertoen kysyneensä ministeriltä, mitä tälle asialle hallitus aikoo tehdä, ja hän kertoi saaneensa vastauksen, että asia on niin monimutkainen, että siihen ei voida ryhtyä. Jos hallitus olisi ajoissa selvitellyt tämän asian tupakan syöpävaarallisuuden suhteen, me olisimme tässä tilanteessa voineet toki tupakkalakia käsitellessämme olla paljon täsmällisempiä. Nyt me joudumme ottamaan reilun vuoden lisäajan, miettimään, miten tämä suhtautuu muuhun lainsäädäntöön, mitä siellä kenties tulee tehdä, ja tässä suhteessa suuren valiokunnan mietintö oli hyvä. Tämä vuosi todella tarvitaan ja olisi tarvittu jo aikaisemmin.

Ed. Soininvaara sanoi, että virkamiesten kanta on ollut, että rakenteisiin puuttumiseen tai korjaustöihin jää aikaa vain pari kuukautta, jos 1.7. asioitten pitää olla jo kunnossa, ja se kaksi kuukautta on mielestäni kyllä kohtuuton. Toivon vain tätä lisäaikaa, joka ed. Soininvaaran puheenvuorossa oli yhdeksän kuukautta. Sillä tehtäisiin paljon parempia ratkaisuja.

Ministeri H u t t u - J u n t u n e n: Arvoisa puhemies! Jos ryhdytään, ed. Huuhtanen, jossittelemaan, tietysti voi kysyä, miksi te ette ministeriaikananne ajanut tupakkaa syöpävaarallisten aineiden joukkoon. Ongelma liittyy siihen, että syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä annetussa työministeriön päätöksessä on lueteltu sellaisia syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia työmenetelmiä ja aineita, joiden osalta on noudatettava työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annettuja omia säännöksiään ja määräyksiään ja monet päätökset ovat sellaisia, että ne sopivat

huonosti sellaiseen työtilanteeseen, jossa altistutaan tahattomasti tupakansavulle. Minusta on hyvä, että tämä asia on nyt otettu esille eduskunnassa ja valiokunta huolellisesti perehtynyt tähän, ja kun tulee siirtymäaika, voidaan nämä ongelmakohdat vielä selvittää.

Arvoisa puhemies! Kun ed. Luhtanen otti ansiokkaassa puheenvuorossaan esille kansainvälisen ulottuvuuden, en malta olla sanomatta sitä, että tänä päivänä Suomea pidetään hyvin esimerkillisenä maana, hyvin edistyksellisenä maana. Suomalaiset tupakoivat vähemmän kuin liioin missään Euroopan maassa. Pari vuotta sitten me järjestimme Helsingissä suuren kansainvälisen tupakkakonferenssin, jossa olivat Suomen lainsäädännön tulokset ja lähinnä se, miten lainsäädäntö on vaikuttanut suomalaisten asenteisiin, hyvin näkyvästi esillä, samoin suomalainen hyvätasoinen tutkimus, josta ed. Luhtanen puhui.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi toteaisin sen, että on tosiasia, että nyt me Euroopassa ryhdymme rajoittamaan tupakointia, muun muassa mainontakielto tulee voimaan, markkinamiehet siirtyvät kehitysmaihin, Kiinaan ja itäblokin maihin, ja siellä tupakointi on todella yleistymässä. Tämä on myös globaalinen suuri ongelma, ja siitäkin meidän on kannettava vastuumme.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtasen varsin ansiokkaan puheenvuoron johdosta haluan sanoa seuraavaa:

Ed. Luhtanen pohti lain aiheuttamia oletettuja suuria kustannuksia, joita on myös nähnyt julkisuudessa esitettävän. Tosiasiassa valiokunta totesi, että tämä oli väärää tietoa, koska kun puhuttiin miljardin kustannuksista, välittömät kustannukset työsuojelusta ja työterveydestä ovat noin miljoona markkaa meidän laskelmiemme mukaan. Muutostyöt tietysti tähän tulevat mukaan, mutta ravintolat uusivat interiöörejään vähän väliä.

Yhden vertailun haluan tehdä. Home on kansanterveydellisesti paljon pienempi ongelma kuin tupakka, eikä homeesta tai homeen vaikutuksista tiedetä lainkaan niin paljon kuin tupakasta. Kuitenkin homeen takia ryhdytään massiivisiin korjaus- ym. toimenpiteisiin suomalaisessa yhteiskunnassa ja varsinkin kunnissa eikä niitä kustannuksia kukaan itke eikä valita.

Tärkeää oli syöpävaarallisuuden saaminen tähän lakiin. Yhdyn ministerin arvioon, että Suomi on eturivin maa, koska teemme tämän ratkaisun heti liberaalisen USA:n jälkeen toisena maailmassa.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä edelleenkin olen sitä mieltä ed. Huuhtasen selvityksen jälkeen, että ristiriitaa siinä kyllä oli. Silloin, jos ollaan aidosti asialla, niin kuin te kerroitte ja olitte huolissanne siitä, että hallitus vasta nyt teki sitä tai tätä tai on ikään kuin viivytellyt asiassa, kyllähän kaikki voimaantulon lykkäykset lain toimeenpanossa ovat viivyttelyä ja ikään kuin asian siirtämistä eteenpäin.

Paitsi teidän oma sananne myös se, että olitte samaa mieltä kuin ed. Soininvaara eriävässä mielipiteessään, antaa myös osviittaa siitä, että lausunnossanne oli ristiriitaa. Minusta oikea tapa olisi ollut todeta se, että on erinomaista, että näin tehtiin. Toivon, että laki laitetaan mahdollisimman pikaisesti mutta tietysti asiallisesti voimaan. Siinä oli hyvin monia erilaisia vivahteita. Näin minä nyt tulkitsen, mutta hyvä, jos olette eri mieltä.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Luhtasen äskeiseen kommenttiin. Ymmärsin niin, että ed. Luhtasen oma puoluetoveri, valiokunnan puheenjohtaja ed. Puisto, jos olisi ollut kotimaassa, olisi tullut myös tähän vastalauseeseen mukaan ja nimenomaan valiokunnassa kyllä käytti tämäntapaisia puheenvuoroja. Eli ei tämä ole ihan puoluepoliittinen kysymys, niin kuin ehkä nyt halutaan antaa ymmärtää, vaan tässä oli valiokunnan eri puolilla yhteneväisiä näkemyksiä riippumatta siitä, oliko hallituksessa vai oppositiossa, muutamista lainkohdista, ja näistä jätettiin vasalause.

Toisin kuin ed. Luhtanen totesi, emme vastalauseessa sinänsä syöpävaarallisuutta asettaneet kyseenalaiseksi tai sitä vastustaneet, vaan nimenomaan halusimme selvitettävän seurauksia, koska valiokunnalla ei ollut mahdollisuutta käytettävissä olevan ajan puitteissa saada selvyyttä siitä, mitä heijastusvaikutuksia syöpävaarallisuudella tai sen esityksellä on työturvallisuuslainsäädäntöön, sairausvakuutuslakiin ja mahdollisesti myös muuhun lainsäädäntöön, mitä heijastusvaikutuksia ja ennen kaikkea, mitä kustannusvaikutuksia. Tätä valiokunta ei pystynyt selvittämään. Näin ollen katsoimme, että otamme vastalauseessa tämän asian esille ja se pitää selvittää. Tälle kannallehan nyt suuri valiokunta on päätöksessään tullut.

Toinen asia, joka vastalauseessa oli, on voi-

maantuloaika. Tässä laissa on kolme osapuolta, tässä on asiakas, yrittäjä ja työntekijä. Me emme voi katsoa kokonaisuutta vain yhdeltä kantilta silloin, kun on kolme osapuolta. Halusimme katsoa tätä asiaa myös yrittäjän kannalta. Yrittäjät eivät ole kaikki samalla viivalla. Toiset ovat investoineet tosi paljon eivätkä vuosien mittaan liioinkaan muuta interiööriään. Jotkut muuttavat, jotkut eivät, joillakin siihen on varaa. Heidän kannaltaan myös halusimme asiaa katsoa, sen takia halusimme siirtymäajan pitemmäksi. Tästähän oli meillä myös vastalauseessa esitys. Siinäkin oli myös muita kuin keskustalaisia allekirjoittajia, joten siltäkään osin tämä ei noudattanut puoluepoliittista jakaumaa.

Mitä tulee kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin, mikä oli myös vastalauseessa yhtenä kohtana, siinähän halusimme todeta sen, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia meillä on Suomessa hyvin vähän. Emme suinkaan olleet sitä mieltä, että kaikissa niissä pitäisi tupakointi sallia, vaan Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus voisi asiaa tarkastella. Lupamenettelyn ja tarkastelun kautta voitaisiin näitä ravintoloita vähän erillisinä katsoa, onko ravintolamiljöö sellaisenaan kulttuurihistoriallisesti säilytettävä kokonaisuus ja voiko sen ravintolan toimintaa jotenkin järjestää niin, että pömpeleitä tai muita ei rakennettaisi pilaamaan miljöötä.

Meillähän on Turussa aika erikoinen tilanne, kun ravintolat on rakennettu vanhaan apteekkiin, kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen taloon, vanhaan pankkiin, vanhaan kouluun ja vanhaan vessaan ja vielä lopuksi enkelitaloon. Osa näistä kyllä on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, eli jos Turussa haluaa mennä ravintolaan, niin voi mennä apteekkiin, pankkiin, kouluun, vessaan ja lopuksi enkelitaloon ja aina on aika lailla kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa tekemisissä. (Ed. Ihamäki: Tupakoijat joutuvat lopulta enkelitaloon!)

Haluan vielä puuttua yhteen asiaan, joka oli aika kummallinen valiokunnassa. Osa valiokunnan jäsenistä olisi ollut valmis kuitenkin huolimatta siitä, että tässä ollaan terveysarvojen kanssa tekemisissä, vapauttamaan nuuskan. Itse olen koulutukseltani hammaslääkäri ja tiedän kyllä varsin hyvin epidemiologisten tutkimusten perusteella, että nuuskan käyttäjillä on esimerkiksi noin viisinkertainen vaara saada suusyöpä nuuskaa käyttämättömiin verrattuna tutkimusten mukaan. Tätä ei voi mitenkään perustella, en ymmärrä, millä sitä voisi perustella, että nuuskan käyttö voitaisiin Suomessa vapauttaa tai sallia. Onhan myös osoitettu tai oletettu, että tämä johtaa kuten itsekäärityt sätkätkin ehkä vielä nopeammin huumeitten kokeiluun, koska ainakin eräiden arvioiden mukaan irtotupakka ja käärimismenettely voi auttaa samalla tavalla käärittävien huumeiden käytön yleistymistä. Samoin tällaisia arvioita on esitetty myös nuuskasta, että tämä altistaa entistä vahvempiin ja vakavampiin kokeiluihin, koska tätä huomaamattomasti voidaan harrastaa.

Mitä tulee muuhun lakiosioon, tämä on erittäin hyvä laki, edistää terveyttä, mutta valvonta on toinen kysymys. Meillähän on tupakan myyntikielto alaikäisille ja sen valvonta ontuu koko ajan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että alle 18-vuotiaiden myyntikieltoa rikotaan yleisesti. Tämä on suuri ongelma. Juuri hiljattain luin lehdestä, että oli kokeilu, jossa nuoret ostivat tupakkaa. Sitä oli kovin helppo saada. Tässä on varmasti lisättävä myös myyntihenkilökunnan valistusta. Samoin tämän lain voimaantullessa tarvitaan valistusta ja valvontaa siitä, miten tätä toteutetaan.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen siihen tapaan, jolla valiokunta tätä lakia käsitteli. Kuultiin asiantuntijoita, tähän paneuduttiin, ja olen iloinen siitä, että terveysnäkökulma varmasti kentällä viestii siitä, että valiokunta haluaa kantaa vastuuta kansalaisten terveydestä. Myös entisenä yrittäjänä haluan korostaa yrittäjänäkökulmaa, koska ei ole ihan yksinkertaista kaikille yrittäjille toteuttaa kovin nopeasti näitä kalliita rakennelmia.

Ed. M. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tulee esille moneen otteeseen sosiaali- ja terveysvaliokunnan äänestys liittyen syöpävaaralliseen aineeseen eli tupakansavuun, haluan nyt vielä kerrata sen. Sosialidemokraateista ainoastaan yksi viidestä oli sitä mieltä, että tupakansavu ei kuulu syöpävaarallisten aineiden joukkoon. Koko keskustan ryhmä, kolme valiokunnan jäsentä, oli sillä kannalla, että tupakansavua ei tule saattaa syöpävaarallisten aineiden joukkoon silloin, kun lain pykälästä äänestettiin, kokoomuksen ryhmästä puolet eli kaksi henkeä ja vihreiden koko ryhmä eli yksi henki. (Ed. Rimmi: Mihin vasemmistoliitto unohtui?) — Minä tarkoitan, että vasemmistoliittohan oli sillä kannalla, että tupakansavun pitää olla syöpävaarallisten aineiden joukossa. — Tästä asiasta ei minun mielestäni enempää kannata keskustella. Keskusta oli siinä todella

yksimielinen, että ei kannattanut tätä, että siirrettäisiin tupakansavu syöpävaarallisten aineiden joukkoon silloin, kun sitä lakipykälää sosiaaliva-liokunnassa sorvattiin.

Kun ed. Hyssälä toi edelleen esille sen, että tässä on yrittäjien näkökulma tuotu enemmän esille, niin tosiaan on otettu yrittäjän näkökulma pelkästään ja ehkä sekin vielä niin, että on lehtien kautta otettu informaatio, kun aika paljon on paisuteltu sitä, että tulee työttömyyttä eikä voida tätä lakia hyväksyä siltä pohjalta, että se aiheuttaa niin suunnattomia esteitä.

Minun mielestäni on erittäin ikävää, että keskustan taholta valiokuntavaiheessa ei ollenkaan otettu esille, että myös ravintolatyöntekijät työskentelevät ravintoloissa. Tätä työsuojelunäkökulmaa ei ollenkaan haluttu huomioida.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä ihmettelen ed. Hyssälän kantaa kulttuurihistoriallisesta rakennuksesta, jonne pitäisi antaa erivapaus.

Jos me mietimme arvokasta, historiallista rakennusta, sen seiniä, tekstiilejä, taideteoksia, niin ei niitä mielestäni pitäisi tupakansavulla pilata, vaan tupakointi pitäisi jo niistä syistä siellä estää, saati sitten työntekijöiden terveyden tähden.

Jos nyt annettaisiin erivapaus, niin sehän tarkoittaisi periaatteessa sitä, että perheet, joissa esimerkiksi on allergisia lapsia, ja muutkaan ihmiset, jotka eivät voi tupakansavussa oleilla, eivät voisi käyttää näitä kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia eivätkä niissä sijaitsevia ravintoloita, joten mielestäni ei terveyssyistä eikä kulttuurihistoriallisista syistä ole mitään perustetta mitään erivapauksia tässä kysymyksessä antaa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olin myös hämmästynyt oikeastaan aika tavallakin ed. Hyssälän perusteluista, kun hän perusteli sitä minkä takia pitkää siirtymäaikaa tarvitaan. Mietinnöstä näkyy, että vuoteen 2004 saakka eriävän mielipiteen jättäjät ovat siirtymäaikaa vaatineet. Siinä on aikaa viisi vuotta. Kyllä viidessä vuodessa ennättää sairastua syöpään tai ainakin altistua hyvin vakavasti turhan monta ravintola-alan työntekijää. Enemmän kai pitäisi kantaa edes tässä ja nyt jo viimeistään huolta siitä, kuinka tämän alan työntekijöiden terveyttä voitaisiin suojella.

Ed. Ihamäki aivan ansiokkaasti otti esiin homeongelman, josta puhutaan paljon enemmän. Siihen kiinnitetään huomiota tänä päivänä enemmän kuin on kiinnitetty tupakansavuun ja tupakan vaarallisuuteen yleensä.

Eilen omassa puheenvuorossani otin esiin täällä asbestiasian. Tässä talossa on käyty aikanaan kovaa keskustelua siitäkin ja suhtauduttiin kielteisesti hyvin samoilla ja myös hyvin paljon taloudellisilla perusteilla, koska sekin olisi ollut iso tekijä rakennusteollisuudelle, jos asbestin vaarallisuus olisi aikanaan tunnustettu. No, onneksi tunnustettiin joskus myöhemmin.

Mitä tulee kulttuurihistoriallisiin asioihin, voin kaiken allekirjoittaa, mitä ed. Rask sanoi äsken siitä, että tämmöiset rakennuksethan vasta suojelua tarvitsisivatkin, että niissä ei saisi polttaa. Toiseksi myös on totta, että kyllä kulttuurihistoriallisiinkin rakennuksiin, jos välttämättä halutaan, voidaan tehdä myös muutostöitä, väliaikaisia muutostöitä, sellaisia, että ne puretaan sitten, kun mahdollisesti tämä tila ei ole enää ravintolan käytössä. Museovirasto ei kylläkään salli sellaisia muutoksia tehtäväksi, joissa muutetaan rakennuksen luonnetta.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälän puheenvuorosta jäi hieman puolusteleva ja selittelevä maku. Kyllä vastalauseen esittäjät, ed. Hyssälä mukana, esittivät nimenomaan 11 a §:n poistamista eli he halusivat poistaa valiokunnan läpiviemän asian, että tupakansavu on syöpävaarallinen aine. Tähän asiaan olisi voitu palata vasta seuraavalla kerralla 5—10 vuoden kuluttua. Tekisi mieli vähän raa'asti kysyä ed. Hyssälältä, montako ruumista hän olisi tuossa ajassa saanut aikaan.

Sitten toinen asia, että tupakan myyntikielto ei ole kylläkään pätenyt. Nyt esitetään omavalvontasysteemiä. Se yritetään saada ja sisäistää aikuisten ja kaupan vastuuksi, laaduksi ja olemukseksi. Se voi, jos se toimii, olla tietysti onnistunut ratkaisu, mutta tässä nimenomaan yritetään vielä vapaaehtoisella työllä ja toiminnalla saada aikaan, että tupakkaa ei alle 18-vuotiaalle myytäisi. On mielenkiintoista, että kauppa ei ole tässä sen enempää pystynyt esiintymään lainmukaisesti, ja kuitenkin sama kauppa vaatii sitten viinejä myyntiin. Minusta on aivan mahdotonta antaa viinejä kauppaan, ennen kuin ne pystyvät tämän asian hoitamaan.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu käy aivan omituiseksi, että ei tekisi mieli vastata, mutta käytän nyt vielä tämän puheenvuoron.

Jos siirretään alkua turistisesongista heinä-

kuusta maaliskuuhun, jolloin yrittäjien on helpompi tammikuussa ja helmikuussa kenties — olettaisin näin — laittaa ravintolaansa parempaan hanttiin kuin heinäkuussa, jolloin on turistisesonki, en katso vielä tekeväni kansanterveydellistä rikosta.

Ed. Marjaana Koskiselle toteaisin vielä kerran, että emme vastustaneet syöpävaarallisen aineen ottamista listalle. Vastustimme sitä, että valiokunnassa ei pystytty selvittämään sen kustannuksia, jotka suuri valiokunta on ottanut tähän esille, siis mitä vaikutuksia sillä on muihin lakeihin ja mitkä ovat sen kustannusvaikutukset. Ne jäivät täysin auki, koska asia otettiin esille valiokunnassa. Se ei ollut hallituksen alkuperäisessä esityksessä. Se tuli liian nopeasti. Me emme pystyneet sitä selvittämään. Tämä oli se syy. Tänä päivänäkään en tiedä sen kustannusvaikutuksia enkä vaikutuksia muihin lakeihin. Toki olisi ollut tarpeen huolellinen käsittely, joka laissa muuten oli, että olisimme voineet nämä asiat tarkistaa. Nythän ne tulevat tarkistetuiksi tämän esityksen mukaan, joka on minusta aivan hyvä. Olen hyväksymässä tämän esityksen siltä osin. Tämä oli se syy, ei mikään muu.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Tupakointia vähentävästä laista on käytetty täällä eilen ja tänään todella erinomaisia puheenvuoroja, voisi sanoa, että jopa lääketieteellisiä puheenvuoroja. Tyydyn siis vain toteamaan oman iloni siitä, että laki on nyt vihdoinkin käsittelyssä ja että syöpävaarallisuus on saatu lakiin valiokuntakäsittelyssä.

Onneksi tupakkapuolue ei saanutkaan enemmistöä eduskunnassa, vaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistön kanta on saanut myös suuren valiokunnan reilun enemmistön taakseen. Olisin kyllä itse toivonut, että syöpävaarallisuuspykälä olisi voitu toteuttaa nopeammin, mutta tyydyn tähän kompromissiin, koska minusta on tärkeintä, että asia saadaan toteutettua.

Kuten ed. Viljamaa totesi puheenvuorossaan, syöpävaarallisuuspykälä on erittäin tärkeä raskaana oleville työntekijöille. Se minua täällä ihmetytti, että ed. Huuhtanen ei näyttänyt tästä asiasta kovin paljon kantavan huolta. Syöpävaarallisuuspykälä mahdollistaa erityispäivärahan käytön, jos savutonta työtilaa ei voida järjestää. Tämä on äitiyshuollon ja -suojelun kannalta hyvin merkittävä uudistus. Sääli, että tämän kompromissin vuoksi joudutaan odottamaan vielä ensi vuoden puoliväliin saakka, ennen kuin raskaana olevien työntekijöiden terveydensuojelu on asianmukaisella tavalla hoidettu. Siitä olen todella vähän pahoillani, mutta tärkeintä on, että se tulee kuitenkin voimaan.

Nythän on tilanne se, että lakiesitys ja valiokunnan mietintö on laadittu niin, että se antaa asiakkaille mahdollisuuden valita joko savuttoman tai savullisen tilan. Uskon, että savuttomien tilojen tarjoaminen asiakkaille tuo ravintoloihin jopa uusia käyttäjäryhmiä, mikä työllisyyden lisäämispyrkimykset huomioon ottaen on ihan oikean suuntainen toimenpide. Itse ainakin menen paljon mieluummin siihen ravintolaan, missä ei ole savua. (Ed. Aittoniemi: Niin, mutta se on toisesta pois!) — Voi, Aittoniemi.

Uskon, että lain voimaantuloon liittyvien siirtymäaikojen kompromissit antavat ravintoloille todella erinomaiset mahdollisuudet toteuttaa ne lain vaatimat toimenpiteet. Ravintolassa tehdään remontteja hyvin usein. Olen huomannut, että ne, missä itse olen joskus käynyt, ovat heti jo muuttuneet, vaikka olen käynyt vuoden välein. Siellä on jo tehty monen näköisiä muutoksia. Yleensä 3—4 vuoden välein tehdään täysremontteja. Näin ollen uusissa työpaikoissa lain vaatimukset voidaan sitten toteuttaa jo siinä suunnitteluvaiheessa, kun tiedetään, että näin pitää menetellä.

Ed. Hyssälälle: En viitsinyt käyttää vastauspuheenvuoroa, kun tiesin, että minulla on puheenvuoro tulossa. Valitettavasti hän nyt on poistunut salista, mutta olen sitä mieltä, että mitä tulee kulttuurihistoriallisiin rakennuksiin, on todellakin tärkeää nimenomaan niissä kieltää tupakointi, jotta ne arvokkaat tilat, ne erinomaiset taideteokset pysyvät hyvinä ja säilyvät, eivät savutu eivätkä tummu. Näin ollen minä en oikein ymmärrä vastalauseen perusteita, mitä siinä on käytetty.

Arvoisa puhemies! Kun kuljen säännöllisesti junalla, ei voi todeta kuin suuren ilonsa siitä, kuinka hyvä muutos oli, kun junaan saatiin erillinen tupakkaosasto. On ollut mielenkiintoista todeta, kuinka tupakoitsijat käyttävät kaikkia muita osastoja, käyvät vain välillä vähän itseään savuttamassa siellä pienessä kopperossa ja ovat olleet erittäin tyytyväisiä siihen, että tällainen muutos on tehty.

Mitä tulee eduskuntaan ja sen kahvilaan, minusta on todella häpeä, että se on savullinen tila. Minusta se on kyllä selkeästi seuraavalla kaudella saatava savuttomaksi.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huuhtanen ei ole enää salissa, mutta hän puheen-

vuorossaan arvosteli hallitusta siitä, että hallitus ei lisännyt tupakansavun syöpävaarallisuutta esitykseen. Arvostelen hallitusta samasta syystä, mutta ihmettelen, että arvostelijana on edellisen hallituksen sosiaali- ja terveysministeri, koska jo silloin Kata, kemiallisten aineiden arviointineuvosto, jo vuonna 87 esitti, että tupakansavu voidaan kiistattomasti katsoa syöpävaaralliseksi. Elikkä kyllä tämä päätös olisi voitu tehdä jo viime kaudella. Siitä oli olemassa näytöt.

Sitten kun ed. Hyssälä totesi, että valiokunnassa ei riittävästi selvitetty tätä syöpävaarallisuutta, niin minusta tämä syytös on kyllä aivan väärä. Me totesimme, niin kuin hallituksen esityksen perusteluissakin sanotaan, että sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt asiasta selvityksen. Me emme saaneet sitä selvitystä, vaikka me sitä peräsimme, ja asiantuntijakuulemisessa selvällä suomen kielellä kysyttiin, mitä tämä aiheuttaisi, jos valiokunta merkitsee syöpävaarallisuuden pykäliin. Meille sanottiin, että ongelmia, ja kun kysyimme, mitä ongelmia, niin meille ei niitä yksilöity. Vasta sen jälkeen, kun me olimme kirjoittaneet sen pykäliin, me rupesimme saamaan erinäisiä asiantuntijalausuntoja. Minusta oli suorastaan harvinaisen ikävää, että valiokuntaa ei otettu tosissaan silloin kun se asia oli avoin. Tästä moitin kyllä ministeriön virkamiehiä.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva tupakkalain tiukennus on aivan oikean suuntainen, koska tupakansavu on kiistatta osoittautunut terveydelle vaaralliseksi. On kuitenkin hyvä, että yrittäjänäkökulma on otettu huomioon voimaantulon ajankohtaa harkittaessa. Luullakseni ed. Soininvaaran esityksestä löytyy sovelias kompromissi tähän asiaan. Tupakoinnin ehdoton kielto baaritiskillä ja pelitiloissa olisi aiheuttanut varmastikin asiakaskatoa ja kannattavuuden heikentymistä, ja nyt kun suuren valiokunnan muutosesitys tuli, se on mielestäni hyvä, elikkä tupakointi edellä mainituissa paikoissa voidaan sallia, jos ehdottoman tehokkaalla ilmastoinnilla saadaan hoidetuksi savuttomuus.

Nythän savuttomuus on oleellinen työsuojelun kannalta ja yhä useammat asiakkaatkin arvostavat savuttomuutta, minkä osoittaa se, että hotellihuoneista tänä päivänä yli puolet halutaan savuttomina. Niin kuin ed. A. Ojala mainitsi myöskin, junissa ollaan erittäin onnellisia, kun saadaan savuttomissa vaunuissa olla. Lennot on suurelta osalta muutettu savuttomiksi jne. Hyvällä asialla ollaan.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä valiokunnan jäsenenä kantoi kovasti huolta, kun mietintöön tuli maininta syöpävaarallisista aineista, ja perusteena kovasti käytti siinä, ettei ole selvitetty asian suhdetta muuhun lainsäädäntöön eikä kustannusvaikutuksia. Minä ihmettelen kyllä tällaista huolta suuresti siinä mielessä, että jos kustannusvaikutuksia katsotaan, niin on aivan varmaa, että tupakoinnin vähentämisestä tulee taloudellista hyötyä ja varmasti kansantaloudellista säästöä pitkällä tähtäimellä. Miesten tupakointi on vähentynyt, ja omalta alaltani tiedän, että kolmasosalla ovat kurkunpään syövät vähentyneet samaan aikaan, kun naisten kurkunpään syövät ovat taasen lisääntyneet naisten lisääntyneen tupakanpolton seurauksena. En kyllä ollenkaan käsitä tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan syöpäpuolueen kannanottoa syöpävaarallisuuteen. Asia on niin tärkeä, että oli erittäin hyvä, että tämä nurinoista huolimatta saatiin valiokunnan mietintöön.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin ihmettelen ed. Hyssälän kannanottoa, että hän vielä täällä salissakin väittää, että tupakan syöpävaarallisuus ei olisi tullut selvitetyksi riittävästi. Harvasta asiasta on niin selvää ja riidatonta näyttöä kuin siitä. Me myöskin tiedämme, kuten ed. Puhjo totesi, ettei tästä kohtuuttomia kustannuksia, varsinkaan kun vertaamme niitä terveyshyötyyn, joka lain myötä saadaan, voi mitenkään aiheutua.

Haluaisin myöskin ed. Ihamäelle kaikessa ystävyydessä todeta, että ei minusta tätä tupakan omavalvontasuunnitelmaa ja sitä, että nuorisolle on myyty tupakkaa kaupoista, pidä verrata viinien vapauttamiseen. Viinejä voidaan selvästi toisella tavalla seurata kuin tupakkaa, joka on aika pieni tuote, helposti taskuun pujotettavissa jnp.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Näin sosiaali- ja terveysvaliokunnan ulkopuolisena kansanedustajana on tietysti vähän hämmentynyt tästä monena päivänä täällä jo jatkuneesta keskustelusta ja niinpä joutuu turvautumaan oikeastaan vain siihen, mitä on paperilla. Kun lukee tätä valiokunnan mietintöä, niin jotenkin se kyllä hämmästyttää, että sekä valiokunnan enemmistö että vastalauseen jättänyt vähemmistö toteavat molemmat, että tupakansavu on syöpävaarallinen, mutta vetävät siitä erilaiset johtopäätökset. Itse asetun mielelläni kannattamaan valiokunnan enemmistön kantaa, että jos se on

syöpävaarallinen, niin jotakin on sille asialle tehtävä.

Minua jotenkin nolottaa, että oman eduskuntaryhmäni jäsenet ovat perustelleet vastalauseessa sen, etteivät yhdy näihin vakavampiin johtopäätöksiin siksi, että siitä aiheutuisi suuria kustannuksia. Jos puhutaan periaatteista ja arvoista, niin rahaa on aina siihen, mikä on tärkeätä. Minusta se ei ole periaate eikä mikään, joka on rahalla ostettavissa tai myytävänä, ja sen takia haluan kannattaa niitä, jotka ovat näitten kiireellisten toimenpiteitten puolella.

Tämä keskustelu tietysti ihmetyttää siksikin, että meillä on ollut myöskin perustuslakikeskustelu täällä ja siellä on pykälä, jossa sanotaan otsikossa, että ihmisellä on oikeus elämään. Minusta tämä liittyy myös tähän aihepiiriin. Meillä pitää olla oikeus terveelliseen työympäristöön ja terveelliseen ympäristöön ylipäätänsä, ja erittäin mielelläni kannatan tätä terveydensuojelunäkökulmaa. Kuuntelin eilen, kun ed. Rimmi viittasi täällä asbestisairauksiin, joitten kanssa olen itsekin tässä työssä joutunut joskus tekemisiin.

Arvoisa puhemies! Minä en osaa myöskään harmitella sitä, jos baaritiskeillä ja pelitiloissa on joskus vähemmän ihmisiä. Ehkä sekin olisi kansanterveyttä edistävä asia.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Alarannan puheenvuoroa sopii todella kiittää ja arvostaa. Kuuntelin myös itse hyvin tarkoin ed. Hyssälän puheenvuoron, minkä hän täällä käytti, ja myös vastauspuheenvuoron. Mielestäni hän myös hieman kummallisella tavalla viittasi suuren valiokunnan mietintöön, joka siis tänään oli käsittelyssä. Tässähän ainoastaan valiokunnan enemmistö totesi 12 §:n 6 momentin muutoksen sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistön kantaan, joka ottaa huomioon baaritiskit ja pelitilat, ja lykkäsi lain 11 a §:n voimaantuloa.

Molemmat mielestäni ovat siis huonoja ratkaisuja verrattuna sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistön kantaan. Itse äänestin niitä vastaan. Kertaan vielä, että meitä oli kaksi suuren valiokunnan jäsentä, jotka näin teimme.

Mutta tässä ei ole mitään muuta, ei mitään sellaista, mihin ed. Hyssälä viittaa, eli jotakin sellaista, että suuri valiokunta olisi yhtynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan vähemmistön kantaan. Sellaista tässä ei mielestäni ole.

Lopuksi, arvoisa puhemies, pelitiloista tulee kyllä jotenkin mieleen hieman pelin politiikka ja se, että jotain liian läheistä yhteyttä Raha-automaattiyhdistykseen on tästäkin talosta, kun nämä näin huomioidaan.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua ja kannanottoja kuunnellessa tulee mieleen, että ensi eduskunnan kannattaisi vakavasti harkita, pitääkö sillä olla erikseen sosiaalivaliokunta ja terveysvaliokunta. Aivan liian usein terveysasiat unohtuvat.

Lisäksi olen sitä mieltä, että eduskunnassa pitäisi pikaisesti näyttää esimerkkiä ja luopua tupakoinnista eduskunnan kahvilassa.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Tupakkalain sisällön osalta siltä pohjalta, mikä vielä eilen oli sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, käsittelin asiaa eilisessä puheenvuorossani. En nyt sitä toista, mutta totean, että mielestäni tupakansavu on syöpävaarallinen aine, ja siksi se on syytä niin myös luokitella ja viedä läpi lainsäädännön. Toiseksi, työsuojelullinen tekijä tässä on niin arvokas, että laki on syytä viedä eteenpäin.

Tässä nyt erityisesti aiheuttaa hämmästystä se, että suuri valiokunta muutti asiantuntijoita kuulematta sosiaali- ja terveysvaliokunnan pitkään käsittelemän asiantuntijakuulemisen perusteella laatiman mietinnön. Näin nyt käsittelemme asiaa suuren valiokunnan mietinnön pohjalta. En pidä menettelyä eduskunnan enkä varsinkaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan arvovallan mukaisena. Tällaista menettelyä ei pidä ottaa jatkossa käyttöön.

Olisi ollut perusteltua, että eduskunnan täysistunto olisi käsitellyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ja äänestänyt sen pykälistä. Jos muutoksia olisi tullut, ne olisivat sitten menneet suureen valiokuntaan. Tämä on se normaali menettely. Tässä ajettiin nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistön kannan yli. Se on käsittämätöntä, enkä pidä sitä ollenkaan eduskunnan arvovallan mukaisena.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta suuren valiokunnan mietinnöstä, että hyväksyn omalta osaltani sen kompromissina. Meille on itse asiassa tärkeintä, että tämä laki yleensä saatiin läpi ja siihen vielä kaiken lisäksi 11 a §. Jos ne siellä pysyvät, voimme kyllä varmasti joustaa voimaantulosta.

Ed. Alarannan puheenvuoroa pidän erityisen arvokkaana. Haluan vielä muistuttaa, että perusoikeusuudistuksessa hallitusmuotoon lisätyssä 15 a §:ssä sanotaan: "Julkisen vallan on edistettä-

vä terveyttä." Nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä, joka on erittäin hyvä mietintö, on todella edistetty terveyttä.

Tupakka on itse asiassa kaikkein suurin terveysvaara tällä hetkellä. Jos me haluamme kansanterveyttä selkeästi parantaa ja tehdä jotain kansanterveyden eteen, niin aloittakaamme tupakoinnin torjunnasta.

Jos aine on syöpävaarallinen, niin se on. Ja jos se syöpävaarallinen on, niin en voi ymmärtää, että toiset voivat esittää, että sitä ei laissa näin sanottaisi.

Yhdyn ed. Kokkosen näkemykseen, että pitäisi olla oikeastaan oma terveysvaliokunta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi otti tärkeän asia esille, kun hän mainitsi, että suuri valiokunta käsitteli tupakkalain ilman asiantuntijoiden kuulemista. Ryhmämme äänesti eilen sen puolesta, että asiaa ei olisi viety suureen valiokuntaan, koska se ei ole normaali tie lain laadinnassa. Nyt, kun suuressa valiokunnassa ei asiantuntijoita kuultu, näyttää siltä, että tästä saattaa tulla ennakkotapaus sellaiselle toiminnalle, millä meidät kansanedustajat pannaan yksinkertaisesti kuriin, aivan niin kuin kauppojen aukiolossa laitettiin omalla tavallaan. Jos tästä tulee uudenlainen kuriinlaittamistapa lain laadinnassa, ei ole tulevaisuus kovin hääppöinen.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi, minun on pakko vastata teille siltä osin, että vaikka olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, en todellakaan tunne millään tavalla tulleeni yliajetuksi tässä kompromississa, joka tehtiin. Politiikka on kompromisseja.

Tässä annettiin suurelle valiokunnalle mahdollisuus omasta mielestään parantaa tätä lainsäädäntöä siltä osin, että annettiin vähän lisää siirtymäaikaa, siis syöpävaarallisuudelle. Samalla kun me suostuimme siihen, että hyvä on, otetaan siirtymäaikaa, me saimme suostumuksen sille asialle, että tämä asia tulee lakiin. Se on paljon tärkeämpää kuin se, että itsepintaisesti olisimme vain pitäneet kiinni siitä, että kun me kerran sosiaali- ja terveysvaliokunnassa näin päätimme, niin tämänhän me ajamme läpi.

Luulen, että tällä hetkellä tämän asian lopullinen ratkaisu voi muodostua hyväksi. Jos olisimme itsepintaisesti pitäneet kiinni siitä, mitä valiokunnassa, mielestämme kyllä viisaasti, päätimme, niin ehkä asia olisi sillä pilaantunut. En missään tapauksessa ole sitä mieltä, että tässä on valiokunta yliajettu.

Jos tässä nyt on tulossa jotakin uutta poliittista kulttuuria eduskunnan työtapoihin, niin en tiedä, onko tämä nykyinenkään tapa niin kaksinen aina ollut. Jos vaikka vähän uutta kulttuuriakin tulee, ei siitä ehkä kannata pahastua.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Haluan myös todeta, että voin elää tämän kompromissin kanssa, joka nyt on läpäissyt suuren valiokunnan, mutta haluan kyllä todeta, että olisi aika koomista, jos ei olisi niin traagista se, mistä tässä on kysymys: tupakansavu on ollut syöpävaarallinen aine USA:ssa jo toistakymmentä vuotta, mutta Suomessa se tulee aiheuttamaan syöpää vasta 1.7.2000 lähtien.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Kansainvälisessä lääketieteellisessä kirjallisuudessa 50-luvulta alkaen on todettu, että tupakka, tupakansavu on syöpävaarallinen. Sitä on käytetty yleensä Euroopassa sekä Suomessa lääkäreiden koulutuksen pohjana. Patologit ovat tämän tienneet varmasti jo kauemminkin. Näin ollen totuushan ei tietenkään muutu miksikään. Poliittisesti sitä voidaan tietysti manipuloida, käyttää aina tarkoituksenmukaisesti.

Toteaisin lopuksi, että suuren valiokunnan tämänpäiväinen kanta on heikennys, mutta ei sellainen, että se itse substanssin täysin poistaa. Siellä on nimenomaan syöpävaarallisuus ja se on tärkeätä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laeiksi Ahvenanmaan itsehallintolain ja Ahvenanmaan maanhankintalain 17 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 147/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 12/1998 vp
Toivomusaloite 3/1995 vp, 2/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdy-

tään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 27, 34, 59 ja 69 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laeiksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 8 ja 9 §:n sekä käräjäoikeuslain 19 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 107/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 26/1998 vp
Lakialoite 7/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 26. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään ensimmäisen lakiehdotuksen 8 a §:n muutosta siihen nähden, mitä on valiokunnan mietinnössä.

Esityshän koskettaa oikeudenkäymiskulujen osalta uudistusta, jolla pyritään tasaamaan tai kohtuullistamaan oikeudenkäymiskuluja, jotka voimassa olevan lain mukaan aina lankeavat hävinneelle osapuolelle kokonaisuudessaan myös voittaneen osalta. Tämä tilanne on kohtuuton, mutta muutos, joka on hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä, ei korjaa asiaa sillä tavalla kuin kansan oikeudenmukaisuuskäsitys edellyttäisi.

Muutosesitys, jossa kokonaisuustarkastelu tulisi mukaan näitä oikeudessa harkittaessa, toisi siihen sellaisen laajennuksen, joka olisi hyvin tarpeen, jotta ihmiset, erityisesti keskituloiset kansalaiset, voisivat hakea oikeutta sellaisissa kysymyksissä, joissa he nyt eivät sitä uskalla hakea kohtuuttoman suuriksi nousseiden oikeudenkäymiskulujen takia.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Vastalause, minkä ed. Kankaanniemi ja ed. Aittoniemi ovat tehneet, on mielestäni aiheeton. Uudessakin laissa, minkä tulemme piakkoin vahvistamaan, on periaatteena se, että hävinnyt osapuoli vastaa kuluista; jos hän häviää, myös vastapuolen kulut joutuvat hänen vastattavakseen. Mutta hallituksen esitys samalla tavalla kuin mietintö korjaavat tilannetta, mikäli oikeudenkäyntikulut toiselle osapuolelle muodostuvat kohtuuttomiksi. Tässä on myös harkintavalta olemassa, eli enää eivät välttämättä osapuolet joudu korvaamaan vastapuolen kuluja eikä myöskään hävinnyt osapuoli, mikäli lopputulos on hänen kannaltaan kohtuuton.

On aivan totta, että tänä päivänä kansalainen joutuu hyvinkin tarkkaan miettimään, uskaltaako hän lähteä käymään oikeutta, kun monesti oikeudenkäyntikulut intressiin nähden ovat nousseet hyvinkin kohtuuttomiksi. Mutta, arvoisa puhemies, kyllä hallituksen esitys parantaa huomattavasti tilannetta.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Laki menettää kokonaan merkityksensä, jos 8 a § säädetään sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä, sillä oikeudelliset epäselvyydet ovat äärimmäisen harvinaisia. Sen sijaan useimmiten kokonaisuus on sellainen, että kohtuullistamista voidaan ajatella, ja silloin tällä on jotain merkitystä. Tämä on muuten pelkkä lain kirjain, jolla ei ole käytännön merkitystä. Sen vuoksi tulen kannattamaan ed. Kankaanniemen muutosesitystä lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys Bulgarian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 270/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdy-

tään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys Filippiinien kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 271/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Slovenian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 272/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Jordanian Hasemiittisen kuningaskunnan välisen Euro-Välimeri-assosiaatiosopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 279/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 23/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain 76 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 281/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 69/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 76 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi verohallintolain 13 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 282/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 70/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70. Ensin salli-

taan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys henkilötietolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 96/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 26/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 26. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Henkilötietojen keräämisestä, tallettamisesta, käytöstä ja luovuttamisesta säädetään nykyään vuodelta 1987 olevassa henkilörekisterilaissa ja henkilörekisteriasetuksessa. Nyt voimassa olevan lain tavoitteena on henkilön yksityisyyden sekä hänen etujensa ja oikeuksiensa turvaaminen henkilötietojen käsittelyssä ja hyvän rekisteritavan toteuttaminen rekisterin pidossa.

Nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä korvataan tämä vuoden 1987 henkilörekisterilaki. Lähtökohta on, että tällä esityksellä saatetaan voimassa oleva yleinen henkilörekisterilainsäädäntö vastaamaan Euroopan parlamentin ja neuvoston niin sanottua tietosuojadirektiivia. Toinen peruslähtökohta on, että tässä esityksessä otetaan huomioon vuonna 1995 voimaan tulleen perusoikeusuudistuksen mukanaan tuomat muutokset.

Tämä ehdotettu henkilötietolaki poikkeaa rakenteeltaan tietosuojadirektiivistä. Perussyynä tähän on se, että uutta henkilötietolakia valmisteltaessa on pyritty säilyttämään voimassa olevasta lainsäädännöstä se aines, joka on käytännössä osoittautunut kestäväksi ja hyvin toimivaksi.

Eräs asia, joka tämän lain valmistelun aikana on noussut esiin, on arkaluonteisten tietojen käsittely. Säännökset arkaluonteisista tiedoista säilyvät pääosin ennallaan, mutta tietosuojadirektiiviin vedoten arkaluontoiseksi katsotaan tässä esityksessä henkilön kuuluminen ammattiyhdistykseen.

Ammatillinen järjestäytyminen on Suomessa varsin laajaa, itse asiassa niin laajaa, että se on suorastaan muodostunut osaksi elämäntapaamme. Suomalainen palkansaaja kuuluu yleensä hänen etujaan ajavaan ammattiliittoon, olipa hän työntekijä taikka toimihenkilö, joten meidän kulttuurissamme on vaikea ymmärtää, miksi tämän tiedon pitäisi olla arkaluonteinen.

Oleellista onkin, mitä tämä määrittely vaikuttaa käytännössä. Tuleeko jäsenyystietojen käyttö ammattiliittojen ja niiden muodostamien yhteisöjen omassa toiminnassa sekä toisaalta tietojen luovuttaminen yhteistyötahoille etujen saamiseksi jäsenille mahdottomaksi? Molemmissa tapauksissa on kysymys ammattiliiton normaalista toiminnasta, jonka tarkoitus on jäsenten etujen turvaaminen. Esimerkiksi ammattiliittojen jäsenilleen ottamat oikeusturva- ja vastuuvakuutukset ovat jäsenten kannalta merkittäviä oikeusturvan takeita. Itse asiassa oikeusturvavakuutusta työelämään liittyvien oikeusjuttujen hoitamiseksi ei voi edes hankkia muutoin kuin ammattiliiton kautta. Muita jäsenetuvakuutuksia voivat olla matka-, vapaa-ajan tapaturma- ja ryhmähenkivakuutus.

Ammattiliitot ovat käyttäneet jäsenetujen suoramarkkinoinnissa pääosin kahta mallia. Yhtäältä liitto tiedottaa jäsenkirjeessään liiton eduista ja kehottaa tarvittaessa jäseniä ottamaan yhteyttä yhteistyötahoon, mikäli haluaa sopimuksen mukaisen edun. Tällöin jäsen itse todistaa kuulumisensa jäsenliittoon.

Toinen etenemistapa on sisältänyt sen, että liitto on hoitanut jäsenedun markkinoinnin alihankintana yhteistyötahonsa välityksellä. Tällöin jäsentiedot on luovutettu yhteistyötaholle, joka markkinoi yhteistyösopimuksen mukaista jäsenetua, esimerkiksi vakuutusta tai pankkipalvelua. Tähän luovutukseen on liittynyt se, että yhteistyökumppanin oikeus tietojen käyttöön on rajattu koskemaan jäsenetuun liittyvää markkinointia.

Mielestäni tämän kaltaisten jäsenyystietojen käytön tulee olla edelleenkin mahdollista ilman jäseniltä vaadittavaa erillistä suostumusta, joka muodostaisi tarpeetonta byrokratiaa ja aiheuttaisi huomattavia kustannuksia.

Hallintovaliokunta on mietinnössään vielä täsmentänyt jäsenyystietojen käyttöä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon osalta voidaan tietosuojadirektiiviin pohjautuvaa lainsäädäntöä tulkita ottaen huomioon työmarkkinoiden vakiintuneet kansalliset olosuhteet. Tällä lainmuutoksella ei siten ole tarkoitus muuttaa ammattiliittojen jäsenetujen tarjoamista, kun ne noudattavat totuttuja menettelytapoja.

Rouva puhemies! Uskonkin, että tämä uusi henkilötietolaki näiden jäsenyystietojen käsittelyjenkin osalta mahdollistaa järkevän toiminnan. Sen kanssa voidaan elää.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen sisältyvien

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 § ja 1 luvun otsikko, 5—10 § ja 2 luvun otsikko, 11—13 § ja 3 luvun otsikko, 14—21 § ja 4 luvun otsikko, 22 ja 23 § ja 5 luvun otsikko, 24—31 § ja 6 luvun otsikko, 32—35 § ja 7 luvun otsikko, 36 ja 37 § ja 8 luvun otsikko, 38—46 § ja 9 luvun otsikko, 47—49 § ja 10 luvun otsikko sekä 50 ja 51 § ja 11 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1, 2 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 38 luvun 9 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

hallintovaliokunnan mietinnössään ehdottaman

neljännen lakiehdotuksen 18 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laeiksi väestötietolain ja rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 192/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 27/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 27. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 4 ja 6 a §, 19—22 § ja 5 luvun otsikko, 24, 25 ja 27—34 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Lakialoite laiksi tuloverolain 8 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 172/1998 vp (Tuija Maaret Pykäläinen /vihr ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteestani voisi ehkä sanoa näin lainausmerkeissä, että tämä on tehty yleisön pyynnöstä. Tämä on syntynyt kansalaisten yhteydenotoista, mutta uskon, että tällä on myös aika lailla psykologinen ja kansalaisten oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti kohdelluiksi tulemisen merkitys, koska tämä koskee elatusvelvollisuusasiaa.

Tällä hetkellä laissa lapsen elatuksesta elatusavun suoritusvelvollisuus päättyy lapsen täyttäessä 18 vuotta. Tuloverolain määrittelyjen mukaisesti alaikäisellä tarkoitetaan lasta, joka ennen verovuoden alkua ei ole täyttänyt 17:ää vuotta. Elatusapua on kuitenkin suoritettava siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta, mutta elatusvelvollisuusvähennysoikeus verotuksessa päättyy lapsen täyttäessä 17 vuotta, jolloin nämä lain määräykset ovat selkeästi epäloogisia ja ristiriidassa toistensa kanssa.

Lähtökohtammehan on se, että lainsäädännön täytyy olla kaikilta osiltaan oikeudenmukaista ja johdonmukaista. Tällä hetkellä elatusvelvollisuus ja sen vähennysoikeus eivät täytä tätä vaatimusta. Määräystä ei tietenkään voi perustella myöskään sillä, että valtio tarvitsisi näitä lisäverotuottoja, jotka tästä vuoden gapistä mahdollisesti kertyisivät. Summa on todella marginaalinen.

Sen takia olen tehnyt tämän lakialoitteen ja toivon, että lainsäädännön yhdenmukaisuuden

ja johdonmukaisuuden vuoksi tämä tuloverolain alaikäisyysmääritelmä muutetaan vastaamaan muuta lainsäädäntöämme, jossa alaikäisyys määritellään 18 vuoteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi tuloverolain 64 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 173/1998 vp (Mari Kiviniemi /kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K i v i n i e m i : Arvoisa puhemies! Tekemässäni lakialoitteessa ehdotetaan, että työsuhde-etuna saatavasta kodinhoitotyöstä katsottaisiin verotettavaksi tuloksi 75 prosenttia Verohallituksen vahvistamasta käyvästä arvosta.

Työelämän kiristyminen ja paineet opiskeluun myös työelämän ohessa ovat muuttaneet työssäkäyvän ja yrittävän perheen arkea. Kodin ulkopuolella tehdyn päivätyön lisäksi pitäisi jaksaa vielä kolmas työvuoro kotona, joten perheen yhteistä aikaa, aikaa kasvatukseen ja kotitöiden tekemiseen on niukasti. Ratkaisua perheen arjen helpottamiseen on toki etsitty verovähennyksin sekä palveluyritysten suoraan tukeen perustuvien kokeilujen avulla. Kumpikaan näistä malleista ei kuitenkaan ole toiminut toivotulla tavalla. Molemmissa tukijärjestelmissä ongelmana on ollut lähinnä tuen pienuus. Yritystuki on puolestaan osoittautunut hyvinkin byrokraattiseksi. Koska nämä nykyiset järjestelmät eivät tällaisinaan toimi, kaikki uudet avaukset kotien arjen helpottamiseen ovat tervetulleita.

Ruotsissahan on jo parin vuoden ajan ollut mahdollista kodinhoitoavun saaminen työsuhde-etuna, ja Suomessa on myös ilmennyt kiinnostusta yritysten perustamiseen, jotka tarjoaisivat yrityksille kodinhoitopalveluita ja siten helpottaisivat työntekijäperheiden arkea. Tämä kodinhoitoapu olisi useasti työsuhdeautoa tai työsuhdekännykkää parempi vaihtoehto työntekijän hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta. Se synnyttäisi uusia, pysyviä työpaikkoja ja lisäisi kotitaloustyön arvostusta. Kotipalveluyritysten kannattavuuden ja henkilöstömäärän lisääntyessä myös niiden mahdollisuus vastata alati kasvaviin vanhusten kotipalveluiden tarpeisiin lisääntyy. Suomalaiset myös oppisivat käyttämään ulkopuolisia työntekijöitä kotitalouksissaan.

Ongelmana tämän asian osalta on siis verotus. Kodinhoitotyölle ei ole ainakaan vielä myönnetty samanlaista verotuskohtelua kuin esimerkiksi jo mainitsemilleni työsuhdeautoille.

Lakialoitteen tarkoituksena siis on muuttaa lainsäädäntöä siten, että kodinhoitotyö saisi muiden luontoisetujen kaltaisen verokohtelun. Tämä asia eli kodinhoitoedun saaminen muiden luontoisetujen rinnalle on esitelty viime vuodenkin aikana valtiovarainministeri Skinnarille ja työministeri Jaakonsaarelle, ja verotusarvoksi on esitetty joko 75 prosenttia tai edes 90 prosenttia palvelun nimellisarvosta, mutta nämä molemmat esitykset on kuitenkin tyrmätty.

Kun lakialoitetta valmistelimme, valtiovarainministeriöstä todettiin, että tällainen aloite ei ollut ollenkaan hyvä heidän mielestään siksi, että tämä ei ole kaikille suunnattu, mutta eiväthän kaikki tällaiset työsuhde-edut ole kaikille mahdollisia, työsuhdeautot tai edes lounassetelit tai työsuhdekännykät, eiväthän ne todellakaan kaikkien työntekijöiden etulistaan kuulu. Tällä työsuhde-edulla myös luotaisiin paljon kaivattuja työpaikkoja.

Otan yhden esimerkin siitä, mitä 75 prosentin malli sitten tarkoittaisi. Jos palkka on 10 000 markkaa ja siihen saisi sellaisen kodinhoitoedun, että siitä olisi 20 tuntia kuukaudessa, verojen ja muiden maksujen jälkeen palkkaa jäisi käteen 7 430 markkaa, mutta jos työntekijä ei ottaisikaan tuota kodinhoitoetua vaan ottaisi palkan pelkästään rahana, käteenjäävä osuus olisi 7 656 markkaa eli vain muutama sata markkaa enemmän. On selvää, että tämä olisi sellainen etu, joka kiinnostaisi varmasti sekä työnantajia että työntekijöitä, ja tällä saataisiin myös varmasti uusia työpaikkoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi arestirangaistuksesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 175/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Puhemies! Arestirangaistuksesta nuoria rikoksentekijöitä koskevana seuraamusmuotona on keskusteltu jo niin kauan kuin olen tässä talossa työskennellyt eli 12 vuotta. Aikaisemmin keskusteltiin pääasiassa omasta aloitteestani, nykyisin jo laajemminkin ja sillä tavalla, että uskon tämän seuraamusmuodon lähitulevaisuudessa tulevan käyttöön suomalaisessa seuraamusjärjestelmässä.

Olen tehnyt tätä koskevan lakiehdotuksen, joka tietyllä tavalla tietysti liittyy täällä eilen esiteltyyn lakiehdotukseen rikoslain muuttamisesta siten, että rikosoikeudellisen vastuun raja alenee 15 vuodesta 13 vuoteen. Tämä arestirangaistusta koskeva laki koskisi siis sen mukaan, mitä itse tarkoitan, 13—18-vuotiaita, jotka ovat siis 13 mutta eivät 18 vuotta täyttäneitä rikoksentekohetkellä, mutta jos ajatellaan voimassa olevaa lakia, niin silloin voidaan ajatella tietysti 15—18-vuotiaita.

Tätä arestirangaistusta voitaisiin käyttää sellaisissa tapauksissa, joissa nykyisin säädetään sakko, nuorisorangaistus tai miksei myöskin ehdollinen rangaistus. Tämän arestirangaistuksen tuomitsisi yhden tuomarin kokoonpanossa oleva tuomioistuin. Se tuomittaisiin heti sen jälkeen, kun asia on selvitetty ja vain sellaisissa tapauksissa, joissa teko on tunnustettu tai syyllisyys muuten ehdottoman kiistaton.

Arestirangaistuksen pituus olisi vähintään 12 vuotta, enimmillään 12 vuorokautta ... anteeksi, tuntia, nyt aina vähennetään, siis tähän tuntiin jäädään. Siis aikamoinen rangaistus, melkein amerikkalaista mallia, jossa 333 vuottakin on annettu. 12 tuntia ja enimmillään 144 tuntia, joka viimeksi mainittu merkitsisi silloin kuutta vuorokautta.

Tämä arestirangaistus pantaisiin täytäntöön välittömästi sen jälkeen, kun se on tuomittu. Siitä ei voisi valittaa. Ainoastaan olisi mahdollisuus kannella siitä tuomiosta. Rangaistuksen täytäntöönpano tapahtuisi perjantai-illasta sunnuntai-iltaan, toisin sanoen yhdessä viikonvaihteessa nuori tuomittu rikoksentekijä voisi suorittaa 48 tunnin rangaistuksen, mutta jos se olisi tuo alin eli 12, se tarkoittaisi silloin perjantai-illasta lauantaiaamuun.

Tämä kaikkein korkein rangaistus eli 144 tuntia merkitsisi sitä, että tällainen nuori rikoksentekijä joutuisi viettämään kolme viikonloppua perjantai-illasta sunnuntai-iltaan arestissa, jolloin asia tulisi sitten sovitettua. Tämän ehdotuksen mukaan, mitä olen ehdottanut, tämän lain täytäntöönpanosta huolehtisi Kriminaalihuoltoyhdistys, niin kuin tavallisesti näissä asioissa, poliisin antamalla virka-avulla.

Se, missä se tapahtuu, on toinen asia. Tämä laki on tietynlainen aloite asiaan. Kriminaalihuoltoyhdistyksellä tietenkin täytyisi olla tilat, joissa tämä tapahtuisi inhimillisissä oloissa, totta kai, ja valvonnan alaisena sekä terveydenhoidollisesti että muuten. Kuitenkin se merkitsisi nuorelle sitä, että hän menettäisi tietyksi ajaksi vapautensa kaikkein parhaaseen aikaan, jolloin nuoren kaverit ovat liikenteessä. Mielestäni tämä nuori kaveri sitten mietiskelisi siellä, mitä on tullut tehtyä. Tämä täyttäisi myös sen, että yhteiskunta puuttuisi nopeasti suhteellisen kovalla tavalla, muttei kuitenkaan liian kovalla tavalla tällaisen nuoren rikoksentekijän tekoihin.

Arvoisa puhemies! Minä tiedän, että tämä lakialoite ei sitä sillä tavalla toteuta, mutta tämä, niin kuin muutkin rikoslakia koskevat muutosehdotukseni on sovittu lähetettäväksi oikeusministeriöön, jossa ne otetaan kellastuviksi lehdiksi tai ehkä niihin tutustutaan, niin kuin toivon. Jos sieltä jotakin jyvää saa, hyvä on. Tämä on kuitenkin siinä mielessä aloite, niin kuin täällä kaikki muutkin 160—170 aloitetta. Eipä niistä juuri mikään ole johtanut mihinkään, mutta ehkä jotakin virikettä tietyllä tavalla kirjallisen kysymyksen tavoin tämä sitten saattaa antaa.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on jälleen tehnyt erinomaisen hyvän lakialoitteen. Kun katsoo tuota suurta nippua tuosta, tämän neljän vuoden aikana on seurannut näiden asioiden kulkua, nuo voitaisiin tuosta suurimmalta osaltaan hyväksyä jo täällä tällä erää. Eivät ne miksikään siitä muuttuisi, vaikka sitä leivottaisiin ja asiantuntijoita kuultaisiin. Toki siellä on joitakin sellaisia arveluttaviakin esityksiä, mutta tämä arestirangaistus on erinomaisen hyvä asia, josta on puhuttu pitkän aikaa. Nuorihan ei mieti sitä hirvittävän kauan aikaa, mitä hänelle tapahtuu viikon päästä taikka puolen vuoden päästä, vaan hän miettii vain, saako hän tavata tyttöystävän tai poikaystävän kahden päivän päästä. Jos olisi uhka olemassa, että näin ei kävisi, niin sillä olisi ehkä ennalta ehkäisevä vaikutus.

Tätä vastustetaan sillä tavalla, että ihmisoi-

keussopimukset muka kieltävät. Ne kieltävät vain Suomessa, mutta eivät kiellä paljon missään muissa maissa tämän tyyppistä käytäntöä. Tuomiosta pitäisi aina saada valittaa. Poliisi voi kuitenkin pidättää esimerkiksi kolmeksi vuorokaudeksi eikä siitä voi mihinkään valittaa. Siitä voi korkeintaan vain kannella. Jos oikeustuomioistuin määräisi tämän tuomion, kyllä se varmasti olisi yhtä varmoissa käsissä. Elikkä tämä olisi hyvin kannatettava esitys ja tällä pelastettaisiin todellakin monta nuorta, kun heidät saataisiin pysäytettyä ajoissa pahanteosta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Varmasti aloitteessa on paljon hyvää mutta se jää mietityttämään, mitä ed. Myllyniemi tuohon aikaisemmin totesi valitusoikeudesta. Nimittäin tämä jossakin tilanteessa voisi johtaa aikamoiseen mielivaltaankin siinä mielessä, jotta jos pärstäkerroin ei olisi hyvä, voisi aika nopeasti joutua arestiin, vaikka ei niin paljon olisi aihettakaan. Ihan omasta nuoruudesta kun miettii, itse en ole niin tuhma koskaan ollut, mutta yksikin kaveri todennäköisesti joutui tällaiseen linnakierteeseen sen takia ihan pelkästään, jotta poliisit jatkuvasti häntä ahdistivat, vaikka ei ollut aihettakaan; ei kun putkaan vain nuorta kaveria vietiin aina.

Siinä mielessä jollakin tavalla, vaikka tässä on hyvät ainekset olemassa, jonkin tyyppinen kontrolli pitäisi olla, ettei se olisi yhden miehen tuomio, kun sanotaan, että hei tämä kaveri pannaan putkaan taikka arestiin kolmeksi viikonlopuksi vaikka kerrallaan. Mutta sinällään tämän tyyppisiä me joudumme miettimään, mutta enemmän kuitenkin kontrollia pitää olla.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Tällä erää yhden miehen tuomioistuimissa tuomitaan, taitaa olla ainakin puoli vuotta linnaa ehdottomia tuomioita jatkuvalla syötöllä, että tämä ei ole millään tapaa epätavallista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

15) Lakialoite laiksi alkoholilain 58 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 176/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Alkoholilain uudistamisen yhteydessä aikanaan — uudistamisen, joka oli täydellinen moka monessa suhteessa, tehtiin tunteen vallassa — alkoholilaista poistettiin se sääntö, joka kieltää ryypiskelemisen yleisellä paikalla. Jälkeenpäin nyt sitten on sanottu, että voihan kunnallisella järjestyssäännölläkin jossakin kieltää, mutta on aika erikoista, että valtakunnan alueella on erilaisia sääntöjä jokaisessa kunnassa. Toisin sanoen turistin, joka tulee paikkakunnalle, täytyy käydä kunnantoimistossa tai poliisilta ensin kysymässä, saako täällä ryypiskellä vai ei. Laki pitäisi olla kaikkialla sama.

Tämä on erityisen hankalaa ollut vanhoille ihmisille, joita on tänä päivänä tuolla Kaisaniemen puistossa tai muualla paremmassa maineessa olevassa puistossa. Siellä jätkät tulevat pullon kanssa, kuola tippuu suusta ja rähistään ihmisille, että soittakaa nyt poliisit, jos pystytte, ja vähän tällaista. Minun mielestäni tämä pitäisi saattaa entiselleen. Kyllä ryyppäämiseen paikkoja löytyy. Menee sitten vähän sivummalle, ettei poliisi tai muut näe, jos niikseen on.

Rouva puhemies! Minä olen tässä ehdottanut, että 58 §:n 5 kohdassa tämä laki palautetaan ennalleen. Siis: "Alkoholijuoman nauttiminen on kielletty, jollei tämän lain muista säännöksistä muuta johdu: kadulla, torilla, tiellä, puistossa tai muualla yleisellä paikalla."

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa rouva puhemies! Koska itselläni alkaa olla viimeisiä mahdollisuuksia puhua jotakin alkoholipolitiikasta tässä salissa, haluan lyhyesti vain lausua julki mielihyväni siitä, että ed. Aittoniemi on vielä ahkeroinut tämän asian kimpussa ja jaksanut tehdä tällaisen aloitteen.

Haluan tässä mainita pöytäkirjoihin, että eduskunnan eräs uskollisimmista lehterillä kävijöistä, helsinkiläinen vanha herra Aatos Suominen on viime viikkoina päivittäin lähestynyt meitä muutamia edustajia toivomuksella, että ennen kuin tämä eduskunta lopettaa työnsä, tästä asiasta aloite tehtäisiin ja jonkinlainen keskustelu vielä käytäisiin. Hänen laillaan toivon, että tuleva hallitus ja eduskunta voisi asiaa korjata.

Sikäli huomautan näihin ed. Aittoniemen perusteluihin, että minun ymmärtääkseni eduskunta ei ollut minkään erikoisen liberalismin vallassa vaan eräällä tavalla harhautettuna, koska kun mainittu alkoholilain uudistus oli kokonaisuudistus, se teknisesti merkitsi sitä, että eduskunta ei saanut käyttöönsä rinnakkaislakitekstejä, mikä on normaalia käytäntöä silloin, kun on kysymys pienemmistä lainsäädäntöhankkeista. Niinpä meille, jotka näitä asioita olemme täällä yrittäneet paimentaa, ei oikein tullut mieleen verrata vanhaa alkoholilakia siihen esitykseen, mikä oli eduskunnan käsittelyssä. Se eräällä tavalla pääsi lipsahtamaan, että se on paremminkin tällainen vahinko. Olen kyllä kuullut, että silloisen hallituksen keskuudessa käytiin tästä keskustelua ja hallitukselta se esitys oli kyllä tietoinen valinta.

Arvoisa puhemies! Toivon vain menestystä tälle hankkeelle tulevassa eduskunnassa.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Neljän vuoden aikana olen monessa asiassa ollut eri mieltä ed. Aittoniemen kanssa lakiasioiden sisällöstäkin, mutta nyt pitää kyllä myöntää, että tämän esityksen, missä hän perustelee juuri kieltoa yleisellä paikalla nauttia alkoholia, perustelut ovat varsin vahvat. Tosiasiahan on nimenomaan, että vahvassa humalatilassa olevat häiriköt varsinkin kesäisin tuolla puistoissa häiritsevät normaalien vanhempien ihmisten ajankäyttöä ja yleensä kulkemista puistoissa.

Toisaalta ed. Aittoniemi katsoo, ettei näillä kaupungin järjestyssäännöillä voitaisi saada mitään aikaan. Nythän entistä useammat paikkakunnat, myös oma kotikuntani, on ottanut yleisiin poliisin järjestyssääntöihin määräykset siitä, että alkoholin nauttiminen yleisillä paikoilla on kielletty. Myöskin ne kokemukset, mitä siitä on ollut, ovat mielestäni niitä, että myöskin sillä on hivenen saatu parannusta aikaan.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ed. Aittoniemen huoli tässä asiassa on aivan oikeutettu. Kyllä se hyväntahtoinen ymmärtäminen, minkä vallassa kovin monet suhtautuvat tähän alkoholikysymykseen, on johtanut joskus aivan mahdottomiin tilanteisiin, ja tässä suhteessa julkisilla paikoilla huonosti käyttäytymisestä ei ole kenenkään syytä olla iloinen saati ylpeä.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, olen kyllä sitä mieltä, että näin kategorisen, yksittäisen lakialoitteen, kuin minkä ed. Aittoniemi on tehnyt, vaikka sen huoli on aivan oikea, kannalla en tule olemaan, vaikka kannatan sitä ajattelua, mikä tämän takana on. Olen sitä mieltä, että tätä kuntien oikeutta tässä asiassa ei pidä vähätellä. Kyllä on jo nyt olemassa erittäin monta kuntaa, joissa on tartuttu kovalla kädellä, hyvällä, jopa tyylikkäällä tavalla tähän pulmaan, ja minusta sitä kautta tämä tapakulttuurikysymys on parempi hoitaa kuin näin kategorisella lainsäädännöllä, mikä ed. Aittoniemen lakialoite on.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Minulla on aivan erityinen syy, muutama minuutti pitempään menee kuin paikalta puhuttuna, tulla tänne korokkeelle puhumaan tästä asiasta.

Suomalainen on onneton sellainen, että jos jotakin tämmöistä asiaa poistetaan, niin se ymmärtää sen useimmiten sillä tavalla, että se on nyt sitten sallittua, eikä sekään ajattelutapa vielä riitä, vaan se ymmärtää sillä tavalla, että se on oikeastaan suositeltavaa. Esimerkiksi kun huumausainerikoksista on puhuttu ja käyttäminen jopa ei olisi enää rangaistavaa ollenkaan, niin se johtaisi juuri siihen, että ymmärretään, että se on jopa suositeltavaa.

Niin on käynyt myöskin tässä tapauksessa, kun tämä asia on eduskunnassa silloin aikanaan vuonna 94 päätetty. Sen, että siinä samassa laissa annettiin mahdollisuus kunnille kieltää tämän tyyppinen menettely, ilmeisesti minä olen ymmärtänyt kyllä joka tapauksessa sillä tavalla, että sillä voidaan kieltää vain häiritsevä yleisellä paikalla alkoholin nauttiminen. Vaatii, että se häiritsee jotakin ulkopuolista henkilöä sinänsä. Ei voi tällä tavalla kieltää niin kuin tässä on ja samalla tavalla kuin aikaisemmin oli, että yleisesti vain kielletään. Se tuskin on mahdollista.

On se aika hämmästyttävää, että toisessa kunnassa tämä olisi kiellettyä ja toisessa sallittua jne. Ei se voi olla niin. Tässä ei ole mitään ongelmaa, jos tämä hyväksyttäisiin todellakin, niin kuin sanoin tuossa äsken aikaisemminkin, ihan tällä istumalla. Se on ihan samassa muodossa kuin se on aikanaan ollut alkoholilaissa aikaisemminkin.

Sen vuoksi tulin tänne korokkeelle, että ihmettelin neljä vuotta sitten tätä samaa lakipykälää julkisesti eräässä vaalitilaisuudessa, johon osallistuivat kansanedustaja Alaranta ja minä aivan uskomattomana ehdokkaana, että kuinka voi eduskunnassa päästä tällainen läpi ja kuinka ed. Alarantakin on vielä ollut tämmöistä hyväksymässä. Minä olen pyytänyt sitä häneltä monta

kertaa anteeksi täällä ollessani mutta pyydän näin puhujankorokkeelta vielä kerran. Kyllä täällä saattaa lipsahduksia tapahtua.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Aikanaan kun alkoholilakia väljennettiin, siinä on tapahtunut iso virhe. Jos tällä tavalla kunnallista itsepäätäntäoikeutta pitää lisätä, niin kyllähän tämä jollakin tavalla tuntuu perin omituiselta. Siinä mielessä minä kyllä kannatan lämpimästi ed. Aittoniemen ajattelua tässä ja näkisin, että tässä pitää olla suhteellisen jyrkkä ja tehdä yhtenäinen lainsäädäntö koko maahan.

Harmittaa vain, kun ed. Aittoniemi on pannut vain oman nimensä alle. Jos siinä olisi yli sata nimeä, niin olisi ainakin päässyt rähjäämään vähän enemmän tässä ja olisi mahdollisesti viety läpi, koska tämä on sen tyyppinen asia, että tämä olisi kuitenkin tunteita kuumentanut aika paljon. En usko, että tässä salissa kuitenkaan enemmistö olisi ollut sitä mieltä, jotta tämä nykyinen käytäntö niin hirveän hyvä on.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa rouva puhemies! Myös minä ymmärrän hyvin ed. Aittoniemen aloitetehtaan huolen tässä asiassa ja näen, että jotain asialle pitäisi tehdä, mutta en oikein usko tämän laatuisen lainsäädännön voimaan tässä asiassa. Kannattaa nimittäin muistaa näin kolmekymmentä vuotta ja runsas kuukausi keskioluen vapauttamisen jälkeen keskioluen tultua kauppoihin myyntiin, mistä kaikesta tämä tilanne on seurausta.

Eihän se, että ihmiset juovat hillitysti juomaa kadulla tai puistossa, häiritse ketään, vaan kysymyshän on siitä, että tapahtuu jengiytymistä esimerkiksi ostoskeskuksissa usein työttömyyden ja monien sosiaalisten ongelmien seurauksena. Se on se, mikä näkyy ja haittaa ja pelottaa esimerkiksi vanhempia ihmisiä. Tässä mielessä minusta pitäisi enemmänkin tehdä kunnallista valistustyötä ja pyrkiä ratkaisemaan niitä sosiaalisia ongelmia, joita eri puolilla on, sen sijaan että pannaan poliisi jälleen jahtaamaan puistossa piknikillä olevia ihmisiä ja heidän viinipullojaan, koska siinäkin poliisi turhautuu.

Täytyy tänä päivänä sanoa myös se, että jos kansa on käsittänyt osin väärin nykyisen liberaalimman alkoholipolitiikan, en voi virkamiehiäkään olla syyttämättä siitä, että eihän se tarkoita sitä, että häiritsevä käyttäytyminen kaikkialla olisi hyväksyttyä. Yleensäkin pitäisi pyrkiä siihen, että kunnissa kaikilla alueilla käyttäydytään arvokkaasti, paitsi silloin tietysti kun on joku suuri kansanjuhla, jolloin sekä kristilliset että pakanayhdistykset tuovat omat olutteltansa paikalle ja meno on sen mukaista. Eli tässä mielessä minusta tämä ei lainsäädäntöä vaadi vaan ennen kaikkea laadukasta kunnallista toimintaa, uusia järjestyssääntöjä ja järkevää suhtautumista alkoholin käyttöön.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakialoite alkoholilain muuttamisesta on erittäin perusteltu. Se, että alkoholin nauttiminen yleisillä paikoilla on vapautettu, on varmasti jonkinlainen lainsäädännön lapsus. Siinä mielessä se, että me edes keskustelemme tämän tyyppisestä asiasta, että asia voidaan palauttaa siihen lähtökohtaan ja että meillä yleinen suhtautuminenkin muuttuu lain asettamien puitteiden mukaisesti, on monella tavalla perusteltua.

Hyvin monissa yhteyksissä me keskustelemme siitä, onko alkoholipolitiikkamme riittävän vapaata. Enemmänkin mielestäni niiden ongelmien seurauksena, jotka yhteiskunnassa on nähtävissä, on syytä keskustella myös siitä, kehitämmekö lainsäädäntöä niin, että se tukee, kannustaa raittiuteen ja tällä tavalla niihin pyrkimyksiin, jotka ovat rakentavia elämän kannalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

16) Lakialoite laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 177/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! 90-luvun alkupuolelle saakka maksettiin asevelvollisille muistaakseni 300 markan, tai saattoi olla 400 markan, kotiuttamisrahaa, mutta Ahon — Viinasen hallituksen lama-aikana se poistettiin. Sillä säästettiin muistaakseni 10 miljoonaa markkaa. Kaikissa muissa Pohjoismaissa on tällainen kotiuttamisraha huomattavasti korkeampana. Esimerkiksi Ruotsissa kotiuttamisraha on jossakin 1 500 kruunun paikkeilla.

Olen tehnyt asiasta lakialoitteen. Olen puhunut asiasta monta kertaa, sopivassa tilaisuudessa tehnyt kyselyjäkin. Nyt ehdotan kotiuttamisrahaa, joka maksetaan asevelvolliselle, kun hän lähtee armeijasta, ettei hänen tarvitse heti mennä toimeentuloluukulle, pärjää päivän tai kaksi.

Kotiuttamisraha olisi 180 päivää palvelleille 400 markkaa, 270 päivää palvelleille 600 markkaa, 362 päivää palvelleille 800 markkaa sekä asevelvollisuutensa siviilipalveluna suorittaneille arvioin sen 600 markan arvoiseksi. En halua heitä loukata, mutta joka tapauksessa olen muistanut heitä, etten ole asiaa ihan noin jättänyt. Kotiuttamisrahan määrä tarkistettaisiin vuosittain elinkustannusten nousua vastaavasti ja tarkemmat säännökset asiasta annettaisiin asetuksella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

17) Lakialoite laiksi rikoslain 15 luvun 1 ja 9 §:n muuttamisesta

Lakialoite 178/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

18) Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta

Lakialoite 179/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

19) Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lakialoite 180/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

20) Lakialoite laiksi rikoslain 16 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite 181/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

21) Lakialoite laiksi rintamasotilastunnuksen myöntämisestä eräille Suomen sodan loppuvaiheessa asepalvelukseen kutsutuille

Lähetekeskustelu
Lakialoite 182/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minäkin osaltani, vaikka en ole aikaisemmin tästä lakialoitetta tehnyt, allekirjoittanut kylläkin, 26 syntyneiden ikuisuusasiasta, joka on edelleen meillä kesken, olen tehnyt tällaisen lyhyen, mielestäni varsin selkeän lakialoitteen. Tämä tarkoittaisi 26 syntyneitä sekä myös muita silloin palvelukseen kutsuttuja, jotka ovat ottaneet sotisovan päälleen, olleet valmiina astumaan taistelualueelle taistelemaan, vaikka he eivät olisi sinne ihan vielä ehtineetkään.

Tällä tavalla korjattaisiin se, että tämä ikuisuusasia tulisi pois päiväjärjestyksestä. Siellä on varmasti sellaisia, jotka ovat kärsineet tästä vääryyttä, ovat olleet taistelualueella, mutta sitä ei ole pystytty todistamaan, ja se on heidät kovasti katkeroittanut. Siinä mielessä olen tällaisen lakialoitteen tehnyt. Toivottavasti ainakin ensi eduskunnan aikana, paremmalla onnella vielä, pidetään tämä asia ylhäällä, että saadaan ainakin siinä vaiheessa, kun viisi tai kymmenen 26 syntynyttä veteraania on vielä hengissä, muutamalle maksaa ja saadaan sanoa, että yhteiskunta on heillekin maksunsa ja kunniavelkansa suorittanut.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Sodan loppuvaiheessa asepalvelukseen kutsuttujen, vuonna 1926 syntyneiden, rintamasotilastunnusasia nousee todellakin esille hyvin usein tilaisuuksissa ja erilaisten yhteydenottojen muodossa. Monet 1926 syntyneet toimivat sotatoimialueella ja hyvin sodanomaisissa tehtävissäkin. Kritiikkiä ja katkeruutta herättää myös näiden ihmisten tunne siitä, että rintamasotilastunnuksen myöntämisperusteita on jossakin vaiheessa kiristetty ja muutettu.

Jos tämä tunnus myönnetään 1926 syntyneille asepalveluksessa olleille ja sotatoimialueella tehtävissä olleille, kyse ei ole valtion rahoissa isosta asiasta. On kysymys oikeudenmukaisuudesta. Kyllä tämä asia todellakin tulee hoitaa.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi on puuttunut lakialoitteellaan tärkeään asiaan. Onkin käsittämätöntä, että 1926 syntyneiden, rintamalla olleiden asiaa ei ole vieläkään saatu hoidetuksi.

Eräs suuri epäkohta tässä asiassa on se, että eri aselajeihin kuuluneet saman ikäiset miehet ovat joutuneet tunnuksen myöntämisen suhteen eriarvoiseen asemaan. Varsinaisissa rintamatehtävissäkin toimineet miehet ovat monissa tapauksissa jääneet ilman tunnusta asiakirjojen puutteellisuuden vuoksi. Tämä koskee erityisesti juuri 1926 syntyneitä, rintamalla ja taisteluissa mukana olleita miehiä.

Kuten ed. Aittoniemi totesi, tämän asian eteen on tehty lakialoitteita aikaisemminkin, muun muassa ed. Puisto ja sata muuta kansanedustajaa, mutta eipä tälläkään joukolla tätä asiaa saatu kuntoon hoidetuksi. Itse olen tätä asiaa yrittänyt vauhdittaa toivomusaloitteella, mutta tuloksetta. Toivon ed. Aittoniemen lakialoitteelle menestystä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Nämä asiat ovat nousseet monta kertaa esille, niin kuin ed. Tennilä totesi: hänenkin kohdalleen on sattunut lähes joka tilaisuudessa. Lieneekö itärajalla enemmän semmoisia ihmisiä, mutta kuitenkin jokaisessa tilaisuudessa tulee melkein yksi henkilö, joka kysyy, miten hänen asiansa etenee ja onko mahdollista muuttaa lakia tähän suuntaan kuin ed. Aittoniemi esittää lakialoitteessaan.

Kysymys on myös koko rintamatunnuskysymyksestä sinällään, kun niitä ei ole myönnetty enää vuoden 94 jälkeen, mikä tuntuu myös epäoikeudenmukaiselta ja kohtuuttomalta. Vaikka olisi voinut osoittaakin, että on ollut rintamalla, myös vähän vanhempi ikäkaarti, joka on sotatoimialueella työskennellyt, siitä huolimatta hän ei enää ole saanut kuin mahdollisesti kuntoutuksen.

Jotenkin tuntuisi, että tässä pitäisi tehdä sen tyyppinen pumpsi, mitä ed. Aittoniemi esittää vuonna 26 syntyneille, että kaikille, jotka ovat anoneet sen jälkeen, kun rintamatunnuksen myöntäminen loppui, myönnettäisiin samat oikeudet ja se pieni raha, mitä siitä on mahdollisuus saada, plus tietysti kuntoutus, hammashoito ja mitä siihen kuuluu.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lisäämättä näihin hyviin puheenvuoroihin sen enempää, haluan muistuttaa ties monennenko kerran, että tässä yhteydessä olisi syytä käydä läpi myös se epäkohta, joka on miinanraivaajien kohdalla. Nimittäin miinanraivaajista hyvin moni on juuri tätä ikäluokkaa, ja he tekivät todella sodanomaisissa olosuhteissa työtänsä, sellaista työtä, joka itse asiassa pelasti monessa mielessä Suomen, kauppamerenkulun onnistumisen kautta.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Tämä 26 syntyneiden ikäluokkahan on hieman yli 20 000 miestä, joista kolmannes on kuollut, kolmannes on saanut rintamatunnuksen ja kolmannes on sitä vailla. Tästä viimeisestä kolmanneksesta on kyse. Kun miehet ovat kyselleet tätä eduskunnan oikeusasiamieheltä, eräskin vastaus oli, että sille ja sille tykkikomppanialle ei voida myöntää, jonka jälkeen miehet menivät Sota-arkistoon ja totesivat, että 28:lle sen tykkikomppanian miehelle oli kuitenkin myönnetty, vaikkei voida myöntää.

No, sodan aikana paperit olivat sekaisin, sotapäiväkirjat jnp. Mutta kansalaisten tasavertaisuuden vuoksi, jos toisille myönnetään ja toisille ei ja yhtä huonolla perusteella, tuntuisi loogiselta, että kun heidät kuitenkin sota-aikana ja ennen sitä päivää, 27.4.45, kun sota loppui, oli sinne käsketty, heille kaikille voitaisiin vihdoinkin myöntää rintamatunnus.

Mitä miinamiehiin tulee, se on taas vähän legaalisuuskysymys, koska sota päättyi 27.4.45.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia jäi äsken vielä sanomatta. Minusta oleellinen ja merkittävä seikka on se, että kun ihminen kertoo ja kuvaa valituksissa — minullakin on monta — mitä on tapahtunut, missä hän oli, millaisissa olosuhteissa ja siihen ei löydy todistajaa, tavallaan ihmistä sanotaan valehtelijaksi siinä tapauksessa, kun ei myönnetä kuntoutusta eikä mitään, mitä heille on mahdollista ollut antaakin. Siinä mielessä pitäisi jollakin tavalla päästä siihen, että ihmisiä uskottaisiin, kun kuitenkin tiedetään ja he ovat voineet osoittaa, että ovat sillä alueella kuitenkin liikkuneet.

Jollakin tavalla Sota-arkisto ja viranomaistahot, jotka näitä myöntävät tai ovat antamassa lausuntoa, tuntuvat hyvin nihkeiltä. Itsekin kun

sinne soitin, niin tuntui, että aina pitää olla todistaja ja sittenkään ei vielä välttämättä anneta oikeutta, että saisi esimerkiksi kuntoutusta, mikä tällä hetkellä on ollut mahdollista.

Ed. S. Kanerva: Arvoisa puhemies! Minulta unohtui vielä äsken mainita sellainen, että tiedossani on pari tapausta, joissa miehet kotirintamalla, siis sotatoimialueen ulkopuolella, aseistettuina desantin etsinnässä ovat haavoittuneet ja ovat sitä kautta sotainvalideja ja saavat korvaukset, mutta heillä ei ole rintamatunnusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

22) Lakialoite laiksi ulosottomaksuista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 183/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Siirrytään sota-ajoista nykypäivään ja kilpailuyhteiskuntaan. Nimittäin perintäpuolella on ankara kilpailu tulossa virallisten ulosottomiesten ja yksityisten perintätoimistojen välillä myös tietynlaisista julkisista maksuista, jotka annetaan perittäviksi.

Ulosottopuolta rasittaa 60 markan estemaksu, jonka he perivät siitä, jos perintäyritys epäonnistuu, toisin sanoen maksua ei saada. Tätä rasitetta ei ole yksityisellä perintätoimistolla, joten he ovat huomattavasti paremmassa kilpailuasemassa. Ulosottomiesorganisaatio on kovin sitä mieltä, että 60 markan estemaksu pitää poistaa. Sehän on nykyisin asetuksessa määrätty lain perusteella, mutta kun siitä on nyt tässä lailla määrätty, niin silloin asia on tietysti täytynyt ottaa lakitekstiin. Tästähän on lakivaliokunnassa puhuttu pitkään ja varmaan sellainen esitys tulee myös hallituksen taholta, mutta silloin on tietysti mukava sanoa, että kun hallitus on tehnyt esityksen, niin minultakin on mennyt joskus jokin läpi, kun on samanlainen kuin minun, tai ei se ihan samanlainen ole, ainakin siinä täytyy pilkku muuttaa.

Tämän tyyppinen esitys tämä on, rouva puhemies.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. M. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

---

23) Lakialoite laiksi Suomen Hallitusmuodon 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 184/1998 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Kun olen ollut myötäsukaan melkein kaikille ed. Aittoniemen aloitteille, niin nyt tasapuolisuuden vuoksi täytyy sen verran sanoa, että tätä lakialoitetta minä en oikein ymmärrä. Me olemme asiallisesti juuri hyväksyneet uuden perustuslain, ja kun ed. Aittoniemi esityksessään sanoo, että uuden perustuslain 8 luvussa EU-säädöksiin, jotka koskevat meitä, puututaan, mutta se ei ole riittävää, niin olen jokseenkin täysin päinvastaista mieltä. Kyllä on riittävä se tapa, jolla perustuslain 8 luvussa EU-asioihin puututaan.

Ajankohta ei siis ole kovin hyvä, vaikka saatan jälleen ymmärtää kyllä ed. Aittoniemen perusfilosofian, kun hän tällaisen aloitteen on tehnyt.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Me emme ole hyväksyneet tällaista perustuslakia, koska pykälästä äänestetään huomenna eduskunnassa, siinä mielessä te erehdyitte. Mutta sen myönnän, että tämä on tietysti ajallisesti virheellinen. Tämä on aikanaan tarkoitettu rinnakkaisaloitteeksi. Se on kuitenkin tullut koneesta ulos ja lähtenyt muiden mukana, niiden lakialoitteiden mukana, joita olen matkan varrella tehnyt. Siinä mielessä tämä on myöhästynyt rinnakkaislakialoite, joka kuitenkin sisällöltään tulee huomenna äänestykseen. Siinä mielessä ja kuten kanslia on katsonut, tämä on tietenkin täysin laillisesti ja asiallisesti tehty, mutta myönnän sen,

että tietyllä tavalla tarpeeton, koska asia on jo huomenna äänestyksessä esillä.

Ed. Jansson: Arvoisa rouva puhemies! Minä yhdyn siihenkin, mitä ed. Kekkonen äsken sanoi, tämä on vähän jälkijunassa nyt. Tätä asiaa on käsitelty niin perusteellisesti kuin mitään voi tutkia, kun Suomi liittyi Etaan, EU:hun, sitten Perustuslaki 2000 -komiteassa ja vielä sen jälkeen hallituksessa. Tätä on tutkittu hyvin tarkoin perustuslakivaliokunnassakin, kun on tästä keskusteltu. Se on ihan oikein. On keskusteltu ja hyvin tarkoin punnittu, mitä pitäisi tehdä. Nyt vasta jälkeenpäin ymmärrän, kun ed. Aittoniemi äsken kertoi, mitä on tapahtunut, että tässä lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi siis nykyistä hallitusmuotoa, joka kumotaan. Tulee uusi perustuslaki ja tämä vuoden 1919 hallitusmuotomme kumoutuu. Poliittisesti ymmärrän, mistä on kyse, mutta perustuslaillisesti en oikein tajua, mitä tällä tarkoitetaan. Valitan, kollega, ystäväni ed. Aittoniemi, parempi onni seuraavalla kerralla. Tästä ei tule mitään.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Olen ed. Aittoniemen kanssa aika pitkälle samalla kannalla. Tämä lakialoite ei varmaankaan ole oikeaan osunut, mutta uudessa perustuslaissa olisi kyllä pitänyt olla tämän tyyppinen lausuma kuin tässä 2 §:n 4 momentti on. Kyllä meidän täytyisi tunnustaa rehellisesti se, että todellakin lainsäädäntövalta on annettu Suomen ulkopuolelle. Se sitoo meidän päätäntävaltaamme monessa tapauksessa. Sitä perustuslaissa ei ole missään suorasti tunnustettu. Monen asiantuntijan kanssa minäkin olen siitä puhunut ja se tieten tahtoen tahallaan jätetään tunnustamatta, mutta tämä olisi kuitenkin ollut tosiasia. Kun olin siihen eriävään mielipiteeseen laittanut nimeni, minkä ed. Aittoniemi kirjoitti lakivaliokunnassa, sen vuoksi käytän tämän puheenvuoron tässä, koska huomenna kuitenkin tulen varmaankin äänestämään muitten mukana, jotta tämä tulisi mahdollisimman yksimieliseksi perustuslaissa, eli en silloin kuitenkaan tule äänestämään tämän ed. Aittoniemen vastalauseen mukaisesti, mikä huomenna käsitellään.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Otan osaa ed. Myllyniemen suruun siitä, että ryhmäkuri puree. Ei sille voi mitään.

Mutta mitä tulee tähän asiaan, niin niiltä perusteilta lähdemme uudistamaan näitä. Olen täsmällisesti samaa mieltä kuin ed. Myllyniemi, että asian pitää näkyä perustuslaissa, kun olemme EU:n jäseniä.

Mitä tulee tähän lainsäädäntötyöhön, en jatka tätä keskustelua tässä, mutta tämä on kuitenkin kanslian kanssa keskusteltu sillä tavalla, että tämä tarkoittaa muutosta nyt käsittelyssä olevaan lakiin, ja siinä mielessä tämä on myöhästynyt rinnakkaislakialoite. Tässä on tietysti sama sisältö kuin mistä huomenna äänestetään, mutta se on kuitenkin ihan laillisesti täällä eduskunnassa.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Voi olla, että tämä lakialoite hallitusmuodon 2 §:n muuttamisesta on myöhästynyt, niin kuin se onkin käytännössä, ja asia on niin kuin ed. Jansson mainitsi, että tämä on muutosesitys nykyiseen hallitusmuotoon ja se raukeaa tietenkin sitten automaattisesti, kun nyt käsittelyssä oleva uusi hallitusmuoto astuu voimaan.

Niin kuin eilen oli jo puhetta ed. Aittoniemen tulevasta esityksestä, tässä on aivan saman sanamuotoinen muutos kuin tulevaan perustuslakiinkin. Minä pidän tätä suurena heikennyksenä ja ihmettelen, kuinka te jaksatte esittää tätä, koska 8 luvussa käsitellään kansainvälisiä suhteita ja ne rajoitukset otetaan siinä huomioon, mutta hyvin pitkään perustuslakivaliokunnassa pohdittiin 1 luvun säädöksiä ja haluttiin nimenomaan tarkoituksella jättää maininnat EU:sta pois, jotta me voisimme käyttää täysivaltaisesti sitä itsenäisyyttä, mitä nyt vielä meillä täällä omassa talossamme on lainsäädäntötyössä ynnä muussa työssä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 21.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio